

Сяргей ГРЫБ

ЯК СВЕДЧЫЦЬ статыстыка, чым вышэйшы ўзровень адукацыі — тым меншая рызыка калі-небудзь апынуцца ў катэгорыі беспрацоўных. І да таго ж не скарэц: без дыплама амаль нерэальна атрымаць прэстыжнае і высокааплачанае месца. З улікам гэтага цікаваць да навучання падаецца цалкам натуральнай, прычым тут многія аддаюць перавагу менавіта завочнаму варыянту. Між тым, як можна сумясціць навучанне з працай? Аздацца на гэта пытанне мы паспрабуем з дапамогай загадкава кюрыёзнай кансультацыі Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі Уладзіміра Іванавіча ШЭЛКОВІЧА.

Водпускі ў звязцы з накіраваннем

Ці не галоўнае пытанне, якое ўнікае пры прыняцці рашэння паралельна працаваць і вучыцца, — як гэта сумясціць? І ў прыватнасці, ці павіны ў такой сітуацыі дазваляць работніку спецыяльны водпуск?

— У гэтым выпадку ёсць агульнае правіла: работнікам, якія звочна атрымліваюць прафесійна-тэхнічную, сярэднюю спецыяльную ці першую вышэйшую адукацыю на накіраванні, па дагаворы з наймальнікам, працоўным або калектыўным дагаворы водпуск для здачы экзаменаў, залікаў, лабараторных работ і вынікавай атэстацыі давацца павінен, — распавядае Уладзімір Шэлковіч.

— Аднак калі накіраванне або дамовы з наймальнікам няма ці калі работнік атрымае другую і наступную сярэднюю спецыяльную ці вышэйшую адукацыю, то абавязак даваць водпуск «на сесію» ў таго ж наймальніка знаека. І тут застаецца адзіны варыянт: дамаўляцца з кіраўніцтвам.

Колькі дзён на сесію?

Працягласць водпуску на навучанне вызначаецца даведкай-выклікам з навучальнай установы, разам з тым трэба мець на ўвазе, што тут існуюць пэўныя ліміты. Скажам, тэрмін водпуску навучэнцам-завочнікам ПТВ для выканання лабараторных работ, здачы залікаў і экзаменаў на першым і другім курсах не можа перавышаць 10, а на трэцім курсе — 20 календарных дзён у навучальным годзе, а водпуск для падрыхтоўкі і праходжання вынікавай атэстацыі складае тры 20 календарных дзён.

Твае правы

Дыплом «ПРАСОЎВАЕ» КАР'ЕРУ

Адначасова максімальная працоўная водпуску работнікам, якія пасляхова навуваюцца завочна ў сярэдніх спецыяльных і вышэйшых устаноў на перыяд устаноўчай або лабараторна-экзаменацыйнай сесіі на першым і другім курсах вызначана ў 20, а на трэцім і наступных курсах — у 30 календарных дзён на перыяд здачы дзяржаўных экзаменаў працягласць водпуску складае 20, а на перыяд падрыхтоўкі і абароны дыпломнага праекта — 90 календарных дзён зноў жа на працягу навучальнага года.

— Водпускі на навучанне даюцца менавіта ў календарных днях, прычым у выпадку, калі на такіх водпускі прыпадае дзяржаўнае свята, то іх працягласць не павялічваецца, — заўважае Уладзімір Шэлковіч. — Гэтаксама як не павялічваецца працягласць водпуску на навучанне і тады, калі падчас іх завочнік хварэе. Аднак, з іншага боку, трэба мець на ўвазе — магчымасці датэрміновага адклікання завочніка з водпуску на навучанне наша заканадаўства не прадугледжае.

Графікі з аглядак на завочніка

Не скарэц, што водпуску на навучанне можа «не хапіць», і ў такім разе адрэзж у загадваецца «запасны» варыянт — працоўны водпуск. Ці павінен ён давацца завочнікам у «патрэбны» для іх час?

Галоўнае — уласнае жаданне

Часта бывае, што завочнік вучыцца ў тым жа горадзе, дзе знаходзіцца арганізацыя. Ці можа з улікам навучання п'яноўна дзень наймальнік запатрабаваць, каб яго падначалены пасля заняткаў, залікаў ці экзаменаў з'яўляўся на сваім працоўным месцы?

— З'яўляцца на сваім працоўным месцы падчас водпуску на навучанне завочнік не абавязаны, — зазначае Уладзімір Шэлковіч. — Зрэшты, варыянт такога з'яўлення усё ж не выключанаеца — тут усё залежыць ад жадання работніка і, зразумела, ад яго стаўлення да арганізацыі.

Гарантыі дае калдагавор

Піканты момант у выпадку «не супадзення» месца знаходжання

арганізацыі і месца навучання — аплата праезду. Паводле заканадаўства, наймальнік можа аплачваць 50 працэнтаў кошту такога праезду адзін раз на працягу навучальнага года. Аднак варта заўважыць, што гэта — толькі права, а не абавязак адміністрацыі арганізацыі.

— Насуперак распаўсюджанай думцы, той жа наймальнік не абавязаны і даваць тры або іншыя перавагі завочніку ў выпадку скарачэння штатнага, — працягвае Уладзімір Шэлковіч. — Падобныя гарантыі работніку, які вучыцца, становяцца для наймальніка законам толькі ў выпадку, калі існуе адпаведны запіс у калектыўным дагаворы.

На навучанне —вольны час

Адна з задач наймальніка, паводле заканадаўства, — стварэнне неабходных умоў для сумясцення работы з навучаннем. У сваю чаргу гэта — падстава для сур'ёзнай размовы з кіраўніцтвам арганізацыі ў выпадку, калі завочніку прапануецца нязручны рэжым работы. Да таго ж у пэўных варунках працягласць працоўнага дня або тыдня ўвогуле павінна скарачацца.

— Для завочнікаў прафесійна-тэхнічных устаноў у перыяд навучальнага года устаўляюцца скарачаны працоўны тыдзень на адзін працоўны дзень (або адпаведную яму колькасць гадзін пры скарачэнні працоўнага дня на працягу тыдня) з аплатай не менш чым 50 пра-

АЛЯКСАНДР ЛУКАШЭНКА ВЫКАЗАЎ СПАЧУВАННІ Ў СВЯЗІ СА СМЕРЦЮ ПАЭТА АНДРЭЯ ВАЗНЯСЕНСКАГА

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ў сувязі са смерцю лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР выдатнага паэта Андрэя Вазнясенскага выказаў спачуванні яго родным і блізкім.

«Ён заняў асаблівае месца ў гісторыі літаратуры XX стагоддзя, стаў для некалькіх пакаленняў нашых сучаснікаў не проста паэтам, а прафам, першадарэвалюцыйнага новага творчых форм. Яго ўнікальны талент знайшоў сваё асаблівае ў мнстве яркіх, запамінальных вершаў, песень і першай у СССР рок-оперы «Юнона і Авось», — адзначаецца ў спачуванні.

«Мы паважалі і высока цанілі Андрэя Андрэевіча як славуага майстра пры, які ўнёс неацэнны ўклад у скарбніцу сусветнай культуры. Светлая памяць аб выдатным паэце Андрэю Андрэевічу Вазнясенскім назаўсёды захавана ў нашых сэрцах», — падкрэсліў Прэзідэнт.

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

ПАМЯЦЬ ПРА ПАЭТА — У ЯГО ВЕРШАХ

Першым летнім днём на сваім лецішчы пад Масквой памёр знакаміты паэт Андрэй Вазнясенскі. Ён нарадзіўся 12 мая 1933 г. у Маскве. Аўтар двух дзясяткаў кніг паэзіі і прозы. Яго жыццё і творчасць цесна звязаныя з Беларуссю. Тут ён не толькі п'яно працаваў, але і літаральна жыў некаторы час у Белаежскай пушчы, калі ў белакаменнай падваргаўся разнаснай крытыцы. Шчыра смуткуем!

Андрэй ВАЗНЯСЕНСКІ ў беларускім пісьменніцкім некалькі дзесяцігоддзяў таму.

АНДРЭЙ ВАЗНЯСЕНСКІ

ВОЗЕРА СВІЦЯЗЬ

Апалі берагі па восені. Не заплываць! Вірчы прадронне. А летам — паратункам возера тым, хто смуткуе альбо тоне, а летам берагі выльчаюць, як быццам шыны, надзімаюцца святлом сярэбраным алешыны і згодна ў берагах гайдаюцца.

Магчыма, гэта мікралітам. Вачыма чужы вясні склыгат, над студый жуваль маўклівы, — усё чакаеш, што аклікнуць. Як Рэмбранты, па вопісу жыццё не за воблакам 35 вайкоў Горкаўскай вобласці. Абложны хмар жагучы заны, бы справаены спрэс румонамі. Любо вяс, ліпы абласныя. І вяс люблю, дубы раённыя.

ОДА ДУБУ

Свіцязінства — світае одум. Выслупе меркнеца знячэна: «Двайнік-дуб, помнік прыроды рэспубліканскага значэння».

Мы — двайнікі. Мы агента падройна, як ствол дубовы, паміж прыродай і культуры, палітыка і любою.

Лісы. Звісаюць совы матавыя, заведанчымі Баторыя, як тэлефонны-аўтаматы надведмаданай катэгорыі. Душа бянтэжым духам поўніцца, калі асене і знічала сплываюць на чужыну помнікі нераступнага значэння...

Воз. Свіцязь дубовы ліст вялянчаны мову Рыгор Бародзілі.

Вялікія помнікі Прыроды!

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

«АГАТА» ПАГЛЫНАЕ БУДЫНКІ

У самым цэнтры сталіцы Гватэмалы нечакана правалілася зямля, уварыўшы пралом дзяміметра каля 30 і глыбінёй больш за 60 метраў. У гэты пралом праваліліся два будынк, а адзін з выпадковых сведак НЗ загінуў.

Правал цалкам палітыку тропікаварожы будынак, а таксама невялікі жылы дом, які стаў побач. Прычынай здарэння стала дрэнная дрэнная сістэма, якая дзейнічае ў горадзе. Яна магла не справіцца з моцнымі дажджамі, якія ў рэгіён прынёс цыклон «Агата». Тым часам колькасць ахвяраў трагічнага штурму ў аўтарак узрасла да 144 чалавек, без вестак зніклімі лічана 53 чалавекі. Сярод загінулых жыхары Гватэмалы, Гандураса і Сальвадора. Пацінчы свае дамы, ратуючыся ад стыхіі, былі вымушаны калі 110 тысяч жыхароў. Паводак такога маштабу ў Цэнтральнай Амерыцы не памятаюць за апошні 60 гадоў.

ПРЭЗІДЭНТ ГЕРМАНІ АБРЫНУЎ КУРС ЕЎРА

Курс еўра працягвае зніжацца. Спецыялісты звязваюць гэта з тым, што на валютных рынках чакаюць статыстыкі з Еўропы па беспрацоўі ў Італіі і нявызначанасцю з фінансавай сітуацыяй у Іспаніі.

Зрэшты, на еўрапейскую валюту негатыўна паўплывала таксама нечаканая адстаўка прэзідэнта Германіі Хорста Келера. Ён пайшоў у адстаўку ўвечары панядзелка з-за грамадскай крытыкі, звязанай з яго заявамі адносна ваеннай місіі Германіі ў Афганістане. У панядзелак з даклада Еўрапейскага цэнтральнага банка таксама стала вядома, што еўрапейскія банкі могуць быць вымушаны спісаць сёлета крэдыты на 195 мільярдаў еўра з-за эканамічнай нявызначанасці, якая цяпер захоўваецца.

ІЗРАІЛЬ АРЫШТАВАЎ АКТЫВІСТАЎ

Ізраільскія ўлады затрымалі 480 пасажыраў суднаў так званай «флатылі свету», якая спрабавала даставіць гуманітарны груз у сектар Газа. 48 чалавек Тэа-Авіў мае намер выправадзіць з краіны.

Цяпер затрыманьня знаходзяцца ў турме ізраільскага горада Ашдод. Тая ж, каго ўлады Ізраіля маюць намер выправадзіць з краіны, накіраваны ў ізраільскі міжнародны аэрапорт ім Бэн Гурьёна. Яшчэ 45 чалавек, большасць з якіх — грамадзяне Турцыі, пацярпелыя ў выніку штурму, знаходзяцца ў ізраільскіх клініках.

Тым часам разгорнута ізраільскімі вайсковымі караванам суднаў з праваабаронцамі «флатылі міру» ў Міжземным моры выклікаў шокавую рэакцыю ва ўсім свеце. Хвала антыізраільскіх акцый пратэсту пракацілася не толькі па Блізкім Усходзе, але і па Еўропе. Савет бяспекі ААН на надзвычайным пасяджэнні заклікаў Ізраіль зняць эканамічную блакаду з сектара Газа.

У РАСІ ЗАТРЫМАНЫЯ ЎДЗЕЛЬНІКІ НЕСАНКЦЫЯНАВАННЫХ АКЦЫЙ

У Маскве і Санкт-Пецярбургу ў панядзелак міліцыя затрымала амаль дзве сотні ўдзельнікаў несанкцыянаваных акцый, якія выступалі ў абарону 31-га артыкула Канстытуцыі Расіі, якая гарантуе волю мітынгаў і збораў.

За спробу правесці несанкцыянаваны мітынг на Трыумфальнай плошчы сталіцы затрыманы больш за 130 чалавек, некаторыя з іх спрабавалі перакрыць рух на Цярской вуліцы. Па словах прадстаўнікоў праваахоўных органаў, пры затрыманні ўдзельнікі мітынгу кінулі ў натоўп некалькі дымавых шашак. Некаторыя з затрыманых прагражаюць адміністрацыйныя тэрміны ад 3 да 15 сутак. У Санкт-Пецярбургу затрыманы каля 60 чалавек, якія таксама спрабавалі правесці падобную акцыю на Палацавай плошчы.

Міжнародныя аўтамабільныя перавозчыкі бачаць перспектывы для развіцця, але баяцца ехаць на МАЗах у Еўропу

СІТУАЦЫЯ з міжнароднымі аўтамабільнымі перавозкамі ў першым і другім кварталах 2010 года пачала стабілізавацца — прынамсі, аб'ёмы экспарту паслуг аўтамабільнага транспарту за першыя тры месяцы 2010 года выраслі на 30%. Гэтая станоўчая тэндэнцыя была адзначана ўдзельнікамі сходу асацыяцыі міжнародных аўтамабільных перавозчыкаў «БАМАП», які адбыўся на мінулым тыдні ў Мінску.

Не даіцца, што міжнародныя аўтамабільныя перавозчыкі ўзрадаваліся росту — 2009 крызісны год быў для іх даволі цяжкай. Як расказаў журналістам Мікалай Баравы, старшыня асацыяцыі «БАМАП», зніжэнне экспарту паслуг у 2009 годзе складала каля 24%.

Разам з тым, беларускія міжнародныя аўтамабільныя перавозчыкі пацярпелі ад крызісу не так моцна, як іх калегі з іншых краін. Прынамсі, калі ў цэлым у свеце зніжэнне аб'ёмаў міжнароднага гандлю выклікала скарачэнне міжнародных аўтамабільных перавозак на 20-30%, то ў нашай краіне летась аб'ём міжнародных перавозак грузаў беларускімі аўтамабільным транспартам знізіўся ў параўнанні з 2008 годам на 10,5%. Гэта адбылося ў тым ліку і з-за антыкрызісных мераў, прынятых асацыяцыяй «БАМАП», а таксама з-за дапамогі дзяржавы.

— Трэба сказаць, што падтрымка дзяржавы летас была для нас значнай, — падкрэсліў Мікалай Баравы. — Былі прынятыя рашэнні, якія вельмі падтрымалі нашу канкурэнтаздольнасць у крызісных умовах. У першую чаргу адбылося значнае змяншэнне колькасці падаткаў і падатковых плацяжоў — выдаткі ў сабекошы знізіліся недзе на 7% ў параўнанні з 2008 годам. Такія сітуацыя дала нам магчымасць выйсці да канца 2009 года з нулявой рэнтабельнасцю, хоць яшчэ ў пачатку 2009 года яна была мінус 5 працэнтаў, — адзначыў старшыня асацыяцыі «БАМАП».

Ён адзначыў таксама, што значнай антыкрызіснай мерай стала асваенне новых для беларускіх перавозчыкаў рынкаў:

— Нягледзячы на складаную сітуацыю летась мы змаглі пераарыентаваць працу транспарту на іншыя рынкі: у 15 традыцыйных краінах змяніліся аб'ёмы перавозак і мы змаглі пераклучыць транспарт на 30 іншых краін, дзе эканоміка працавала на больш высокім узроўні, — сказаў Мікалай Баравы. — Было таксама вельмі шмат зроблена, каб прыцягнуць у большыя колькасці беларускі транспарт для перавозкі ачышчальных тавараў — за мінулы год удзельнікі перавозчыкі, якія ажыццяўляюцца беларускімі перавозчыкамі, павялічыліся з 62 да 65 працэнтаў.

Усяго за 2009 год міжнародныя аўтамабільныя перавозчыкі забяспечылі паступленне замежнай валюты па экспорце аўтамабільнага паслуг у памеры 501,3 мільяна долараў, з якіх экспарт паслуг на перавозцы грузаў склаў 442,7 мільяна долараў. Выручка ад эксплуатацыі грузавага аўтамабіляў,

на якіх ажыццяўлялася перавозка грузаў, склала 1 491 мільярд рублёў (у параўнанні з дакрызісным 2008 годам гэта меней на 11,9%), а падаткі і зборы ў бюджэт ад дзейнасці грузавага аўтамабільнага транспарту склалі 172,5 мільярда рублёў.

Разам з тым, міжнародныя аўтамабільныя перавозчыкі адзначаюць, што, нягледзячы на прыватна-дзяржаўнае партнёрства праблем перад гэтым сектарам эканомікі стаць яшчэ шмат:

— Працягваецца праца з органамі дзяржкіравання і ўрадам па далейшым зніжэнні падатковага ціску ў гэтым годзе. Мы хочам выйсці на сярэдні яго узровень да 5% ў параўнанні з сярэднім узроўнем падатковага ціску ў Расіі, польскіх, літоўскіх перавозчыкаў, што павялічыць канкурэнтаздольнасць беларускіх транспартных прадпрыемстваў, — сказаў Мікалай Баравы і адзначыў, што пэўныя праблемы існуюць таксама і з афармленнем візу, простаю ў месцах пагранічна-разруку і межах, выкананнем рэжымаў працы і бліскі.

У сваю чаргу першы намеснік міністра транспарту і камунікацый Мікалай БЕРХАВЕЦ адзначыў:

— Мы настойваем на тым, каб віза давалася кіроўцы на год, не меней. Апошнія сустрэчы з кіраўніцтвам транспартных ведамстваў Латвіі, Літвы і Польшчы пацверджваюць такую магчымасць. Прынамсі, як заявіў міністр транспарту Латвіі, ў адпаведнасці з вызівым кодэксам ЕС нашы кіроўцы могуць прэтэндаваць на першую візу на 1 год, а ў наступным — да 5 гадоў.

Не абшлілі на прас-канферэнцыі вельмі вострую для міжнародных аўтамабільных перавозчыкаў тэму абнаўлення рухомга састану:

— Тут вельмі складаная і няпростая сітуацыя. Тэхніка вельмі дарагая, а нашы прадпрыемствы сама па сабе маленькія — 70% і з іх не перавышаюць па колькасці 5 аўтамабіляў. І, безумоўна, у бізнесменам няма такіх інвестыцый і грошай: выйсце адно — узяць крэдыт. Калі мы хочам і далей праасувацца наперад, калі мы хочам, каб экспарт паслуг і далей прырастаў, то нам трэба мець сучасны рухомы састан. А ён можа быць набыты толькі за кошт крэдытных рэсурсаў.

«Звязда» пацікавалася, наколькі міжнародныя перавозчыкі гатовыя абнаўляць рухомы састан за кошт ачышчальнай тэхнікі — прынамсі, цягачоў і паўпрычэпаў Мінскага аўтамабільнага завода.

— Наша прадпрыемства не набывае МАЗы, — катэгарычна адказаў Андрэй СМАЛІЎ, дырэктар ТАА «Інтарсэаўта». — Асноўная прычына — гэта тое, што ў Еўропе няма сэрвісных цэнтраў МАЗа. І калі ў Германіі на якім-небудзь тэхнічным кантролі спыняць машыну МАЗ,

то мы вымушаны будзем адпраўляць іншую машыну і вызволяць першую пры дапамозе крававай пагранічнай тэрыторыі Беларусі, каб адмантаваць. Натуральна, гэта вялікая рызыка — эксплуатаваць аўтамабіль у Еўропе, калі няма сэрвіснай сеткі аслугоўвання. Ну а па-другое, на жаль, у ачышчальных транспартных сродках недастаткова высокая якасць пры доволі высокай цане — не вырашана праблема карозіі на аўтамабілях МАЗ, пасля 100 тысяч прабегу ўжо бачныя працяжаныя масла і гэтак далей. У той жа час на сёння еўрапейскія грузавыя тэхнікі забяспечваюць гарантыю на грузавае цягачы да 300 тысяч кіламетраў і да 3 гадоў эксплуатацыі, а на паўпрычэпы — да 1 мільёна кіламетраў гарантыі на вося.

Мікалай Баравы ў сваіх ацэнках прадукцыі Мінскага аўтазавода быў не такі катэгарычны:

— З пункту гледжання лічбаў 13% аўтамабіляў, якія мы выкарыстоўваем у галіне міжнародных аўтамабільных перавозак — гэта аўтамабілі МАЗ. Я тут маю на ўвазе менавіта краіны далёкага замежжа, гэта значыць тых аўтамабілі, якія працуюць на краіны Еўрапейскага саюза. Што датычыцца перавозак у Расію, Украіну і іншыя краіны блізкага замежжа, то тут удзельная вага МАЗаў будзе значна вышэйшая, — сказаў Мікалай Баравы. — Цягач Мінскага аўтазавода вельмі прыбываў за апошні час. Мы літаральна некалькі месяцаў таму праводзілі з удзелам кіраўніцтва МАЗа нараду, дзе нам пазвалі стратэгію развіцця МАЗа, расказалі пра сваю інвестыцыйную палітыку. Уя на сёння цвёрда перакананы, што удзельная вага МАЗаў на міжнародных лініях скарачацца не будзе, а асабліва цікавы будзе праца ачышчальных груза-вікоў менавіта на тэрыторыі краін СНД, — лічыць Мікалай Баравы. — Вы ж разумееце, што любая тэхніка прадаецца па умовах канкурэнцыі, і нават гэтых 13% не набылі б бізнесмены, калі б ім гэта было нявыдадана. А значыць, якія-сьці параметры іх задавальваюць. Мы ганарымся тым, што выкаваем перавозкі за мяжой: беларускі кіроўца на беларускі машыне выклікае годнасць і патрыятызм, — перакананы старшыня асацыяцыі міжнародных аўтамабільных перавозчыкаў «БАМАП».

Павел БЕРАСНЕЎ.

Абзац

Інструкцыя аб парадку вызначэння тарыфных ставак і службовых акладаў работнікаў камерцыйных арганізацый і індывідуальных прадпрыемстваў уступае ў сілу з 1 чэрвеня гэтага года. Аб гэтым паведаміў карэспандэнту БЕЛТА начальнік аддзела рэгламентацыі і нарміравання працы Міністэрства працы і сацыяльнай абароны Віктар Сідаровіч. Яна распрацавана ў рамках праводзімай у рэспубліцы работы па лібералізацыі эканамічнай дзейнасці, накіраванай на мінімізацыю дзяржаўнага рэгулявання аплаты працы ў камерцыйных арганізацыях з замежнымі інвестыцыямі, камерцыйных арганізацый з аплатай уласнасці дзяржавы менш за 50 працэнтаў у іх статутных фондах і індывідуальных прадпрыемстваў.

Серыя ўрачыстых мерапрыемстваў, прысвечаных 100-годдзю перанясення святых мошчав папрадочнай Еўфрасіны Полацкай з Кіева ў Полацк, праходзіць у першы тыдзень чэрвеня ў Полацку.

У Беларусі выльчаецца 72 працэнты анкахоўскіх дзяцей. Па гэтым паказчыку краіна ўваходзіць у дзясятку лепшых краін Еўропы. Паводле слоў Волгі Алейнікавай, члена ў Беларусі прыкладна 7 тыс. дзяцей ва ўзросце да 14 гадоў, якія хварэюць або перахварэлі на анкалягічны захворванні. Спецыяліст дадала, што ва ўсім свеце сярод дзяцей ва ўзросце да 14 гадоў на рак хварэюць 15 на 100 тыс. чалавек.

Нацыянальнае аэкавімпанія «Белавія» адкрыла прамы рэгуляры рэйс Мінск — Екацярынбург. Палёты па маршруце Мінск — Екацярынбург будуць выконвацца дзве разы на тыдзень па панядзелках і чацьвяргам на самалёце «Боінг 737/500». Працягласць палёту — 2 гадзіны 40 хвілін.

Крымінальная справа заведзена на жыхарку Баранавічаў за збіванне малалетняга сына. Першымі сляды пабою на твары дзіцяці заўважылі работнікі дзіцячага садка. Хлопчык паскардзіўся ім на галаўны боль. Нягледзячы ўвечары маці збіла яго ў прысутнасці бацькі рэменем з металічнай спражкай. Дзіця было змешчана на стацыянарнае лячэнне. Згодна з рашэннем камісіі па справах няпоўнагадовавых дзіця лічыцца змешчана ў прытулак. Іншыя дзяцей у сям'і няма. Абае бацькі працуюць, на ўліку асоба, якія злоўжываюць алкаголем, не стаць. Пракуратарай Баранавічаў 31 мая ў дачыненні да маці была заведзена крымінальная справа па арт. 153 «Наўмыснае нанясенне лёгкага цялеснага пашкоджання» КК Беларусі.

Курс еўра на таргах 1 чэрвеня апусціўся да новага чатырох-гадовага мінімуму ў адносінах да долара: за адзін еўра на рынку даюць ужо 1,2115 долара. У адносінах да фунта стэрлінга еўрапейская валюта знізілася да паўтарагадовага мінімуму, а ў адносінах да швейцарскага франка — да п'яцідзённага мінімуму. Інвестары зноў прадаюць еўрапейскую валюту, бяючыся, што Еўропа можа не справіцца з даўгавым крызісам у Грэцыі і ішрагу іншых краін, што ўваходзіць у еўразону. Акрамя таго, барацьба за скарачэнне дэфіцыту бюджэтаў шэрагу краін можа прывесці да замаруджвання эканамічнага росту ў ЕС.

Мясячны даход сярэднястатыстычнага сям'і ў Мінску ў I квартале перавысіў Вр2 млн. Пры гэтым 25% хатніх гаспадарак мелі даход да Вр200 тыс. на аднаго члена сям'і, 56% — у 2 разы большы, амаль 20% — ад Вр1,2 млн і больш. У 0,7% сям'яў даходы на аднаго чалавек не перавысілі бюджэт пражывоўкага мінімуму (Вр 266,2 тыс. у цэнах сакавіка) ў месці.

Поўны абзац

Жыхар ЗША Джонатан Трап перасек Ла-Манш на звязцы рознакаляровых паватэрных шарыкаў. Амерыканец стаў першым у свеце чалавекам, якому ўдалося перасячы праліў паміж Францыяй і Вялікабрытаніяй такім незвычайным спосабам. 36-гадовы Трап узяў у паватра ў плешчанай гандле з рознакаляровымі паватэрнымі шарыкамі, напоўненымі гелем, у графстве Кент. Праз тры гадзіны мужчына прызямліўся ў капусным полі ў Францыі, адрэзаўшы ад звязкі некалькі шароў.

На вядомым брэменскім праменадзе Ш

ЧЭРВЕНЯ
2010 г.
СЕРАДА
№ 21 (15624)

ЗВЯЗДА

ЧЫРВОНАЯ

ПРОСТА, ЯК ВЕЛАСІПЕД

Як унікальны транспартны сродка веласіпед сябе аргументавана апраўдаў ужо даўно. Карысць яго настолькі відавочна, што даказваць яе наўрад ці варта, але часам штосць нам даводзіцца ўспамінаць і нават вынаходзіць паўторна, нагадваючы сабе пра тое, наколькі шырокія дадзеныя нам магчымасці што-небудзь змяніць у лепшы бок — тут і цяпер.

Калі гэтыя змены датычацца толькі чарцяжоў і абмяжоўваюцца нязначным адхіленнем ад намечанага плана, а не азначаюць сабой «рэвалюцыйны» скачок назад, у эпоху барона фон Дрза (па прозвішчы якога і была названа дрызіна) — справы ідуць надрэна: індустрыя «сайклінга» развіваецца дастаткова імкліва. Але з таго моманту, як у 1885 годзе гіганцкае пярэдняе кола веласіпеда ўраўнавалі ў дыяметры з заднім (што значна знізіла траўматызм сярод паслядоўнікаў гэтага віду транспарту), чалавечая натура зазнала не так шмат змен: нам па-ранейшаму ўласціва больш марыць, планавачы, фіксуючы перспектывы выключна на паперы. Гаворка ідзе пра чарговую стымуляючую ўстаноўку на паўсюднае выкарыстанне веласіпедаў з мэтай умацавання здаровага ладу жыцця масаў, што аказалася амаль цалкам пазаўважанай якой-небудзь канкрэтнай падтрымкай з боку гораданачальніцкай ідэяй.

Многія з нас — спачатку абстрактна (з пункту гледжання спартыўнай формы або фарміруючы новае сямейнае хоці), а пасля ўсё больш удумліва, — робяць свой выбар паміж Giant і Trek. Але неўзабаве пакідаючы веласіпеды на балконе або ў гаражы, лічычы за лепшае прытрымлівацца парадзі «заўсёды быць у добрай форме». А прымушваю людзей выконваць дактрыну па «паўсюдным аздараўленні» зусім не трэба — дастаткова проста даць магчымасць займацца веласпортам зручна, непадалёк ад дома, не ствараючы нязручнасці астатнім грамадзянам і дазваляючы атрымліваць ад вірчэння педалей максімум задавальнення.

Акрамя магістральнага тыпу пракаладкі вуліц і акцэнта на развіццё аўтамабільнага транспарту, з прычынам аднолькавай адлегласці, якая ўсё павялічваецца, новабудуецца ад цэнтра і блізкай перспектывы вынасу мяккіх гарадаў усё далей за МКАД, больш мэтазгодна, зразумела ж, адкальваць грошы на дастаткова эканамічны аўтамабіль, чым на трэкавы веласіпед. Хоць справа тут не толькі ў тэхналогіях горадабудування і планаванні, колькі ў псіхалогіі і адноснай навізне двухколавага віду транспарту. Калі звярнуцца да вопыту іншых краін, то, напрыклад, у Парыжы ты можаш вельмі спакойна раз'язджаць на муніцыпальным веласіпедзе ўсяго за 1 еўра ў дзень і не турбавацца пра тое, дзе спыніцца. Сістэма размяшчэння веларпаркоў прадуманая да дробязяў, а калі больш дакладна, да 300 метраў — менавіта столькі давядзецца прайсці пешшу, каб натрапіць на яшчэ адну стойку сістэмы VÉLIB — прасце і прыгожае рашэнне. Рашэнне, якое не толькі прапанавана, але і ажыццэлена мэрыяй у сваім клопаче аб звычныхных парках. У Галандыі ж мясцовае кампанія «Wikeidensperer» пайшла яшчэ далей і прыдумала дастаткова складаную інжынерна, але, з іншага боку, неверагодна кампактную сістэму аўтаматычнай выдачы веласіпеду, выкарыстоўваючы якую любы ахвотнік можа атрымаць веласіпед менш чым праз 20 секунд. І сетка такіх «байкідэнспенсэраў» пастаянна пашыраецца, даўно ўжо пакінуўшы межы Амстэрдама. У той жа час у Мінску верагоднасць заўважыць працэнтага ў касцюм мужчыны, які спяшаецца на дзелавую сустрэчу на веласіпедзе па вуліцах горада, практычна роўная нулю.

Зразумела ж, можна запярэчыць, што паспяховае распаўсюджванне любога прадукту проста залежыць ад псіхалагічнай і сацыяльнай гатоўнасці выкарыстаць яго масава. І калі

маладзё з-за сваёй агрэсіўнасці і напорыстасці, з уласцівай ёй гатоўнасцю мяняцца, лёгка прыняла веласіпед як інструмент не толькі спартыўны, але і імідажы, то вольна больш сталае пакаленне пакуль не спяшаецца выхадзіць са звыклых «універсалаў» і «купэ». Такім чынам, дзіўна было б чакаць чагосьці больш істотнага, чым вузенькая велатраса ўздоўж ракі Свіслач — зручны спосаб аглядаць берагі Камсамольскага возера і такая ж зручная магчымасць праз 30 хвілін уперціся ў дамбу ля парку ім. Горкага. Хоць у гэтай сітуацыі варта сказаць «дзякуй» ужо за гэтыя паўгадзіны, помнячы пра тое, што нават стагоддавае «Адкрыццё веласезона» было наладжана ў межах рысы горада толькі летас, у 2009 годзе.

Або паспрабуйце пракаціцца хоць бы па адной з цэнтральных вуліц вашага горада і падлічыце, колькі разоў вам трэба будзе саскочыць на зямлю, перайшоўшы праз бардзюр, на працягу, скажам, 3200 метраў — гэта адлегласць ад плошчы Бангалор да вул. Няміга. Вам спатрэбіцца гэта зрабіць мінімум 12 разоў (!), уключаючы 1 падземны пераход, куды спускацца вы будзеце, трымаючы веласіпед на руках, а таксама тратуары «слама» шырынёй у 1,5 метра ўздоўж Суворавскага вышлішча і Траецкага прадмесьця, дзе вы будзеце старэцца адначасова размінуцца і са спадарожнымі мінакамі, і з сустрэчнымі спудамі.

Ці паспрабуйце знайсці магчымасць прыпаркаваць веласіпед дзесяць у горадзе, ля кавярні ці крамы. Хутчэй за ўсё ў якасці апары вам давядзецца карыстацца адзіна паўсюднай і непахіснай канструкцыяй — смітніцай. Нават Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт інфарматыкі і радыёэлектронікі (больш дакладна, яго 2-і корпус) можа пахваліцца стаянкай усяго толькі для пяці веласіпеду, а на цэнтральнай плошчы горада Мінска — плошчы Незалежнасці — падобных паркоўкаў не прадугледжана зусім. Магчыма, варта зрабіць горад не толькі чыстым, але яшчэ і зручным?..

А ў той жа час, не трацячы вялізныя сумы з муніцыпальнай казны на праектаванне і будаўніцтва патрэбных у перспектыве, але пакуль абсалютна марных з пункту гледжання лагістыкі велароджак, можна было б абсталяваць невялікімі асфальтавымі спускамі кожнае бардзюр на скрыжаваннях горада, што дазволіла б кожнаму самастойна вызначаць свой маршрут, арыентауючыся выключна па назве вуліц і не клопачыцца пра надзеяннасць утуліць задняга кола. Шырокая адкрытыя велатрасы, зразумела ж, апраўданыя, але яны даступныя толькі ў добрае надвор'е, толькі ў цэнтры або далёка за горадам і часта выкарыстоўваюцца толькі прафесійнымі спарт-

сменамі. Магчыма, не варта на самой справе вынаходзіць штосць «зусім новае», каб пасля ўперціся ў больш простае і грацыяльнае рашэнне, якое ўжо маецца.

Да аднаго з такіх рашэнняў можна аднесці дадатковую разметку — у той форме, у якой яна рэалізаваная ў Берліне, дзе веласіпедычарожкі яшчэ з сярэдзіны 90-х гадоў мінулага ўздоўж ракі Свіслач — зручны спосаб аглядаць берагі Камсамольскага возера і такая ж зручная магчымасць праз 30 хвілін уперціся ў дамбу ля парку ім. Горкага. Хоць у гэтай сітуацыі варта сказаць «дзякуй» ужо за гэтыя паўгадзіны, помнячы пра тое, што нават стагоддавае «Адкрыццё веласезона» было наладжана ў межах рысы горада толькі летас, у 2009 годзе.

Або паспрабуйце пракаціцца хоць бы па адной з цэнтральных вуліц вашага горада і падлічыце, колькі разоў вам трэба будзе саскочыць на зямлю, перайшоўшы праз бардзюр, на працягу, скажам, 3200 метраў — гэта адлегласць ад плошчы Бангалор да вул. Няміга. Вам спатрэбіцца гэта зрабіць мінімум 12 разоў (!), уключаючы 1 падземны пераход, куды спускацца вы будзеце, трымаючы веласіпед на руках, а таксама тратуары «слама» шырынёй у 1,5 метра ўздоўж Суворавскага вышлішча і Траецкага прадмесьця, дзе вы будзеце старэцца адначасова размінуцца і са спадарожнымі мінакамі, і з сустрэчнымі спудамі.

Ці паспрабуйце знайсці магчымасць прыпаркаваць веласіпед дзесяць у горадзе, ля кавярні ці крамы. Хутчэй за ўсё ў якасці апары вам давядзецца карыстацца адзіна паўсюднай і непахіснай канструкцыяй — смітніцай. Нават Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт інфарматыкі і радыёэлектронікі (больш дакладна, яго 2-і корпус) можа пахваліцца стаянкай усяго толькі для пяці веласіпеду, а на цэнтральнай плошчы горада Мінска — плошчы Незалежнасці — падобных паркоўкаў не прадугледжана зусім. Магчыма, варта зрабіць горад не толькі чыстым, але яшчэ і зручным?..

А ў той жа час, не трацячы вялізныя сумы з муніцыпальнай казны на праектаванне і будаўніцтва патрэбных у перспектыве, але пакуль абсалютна марных з пункту гледжання лагістыкі велароджак, можна было б абсталяваць невялікімі асфальтавымі спускамі кожнае бардзюр на скрыжаваннях горада, што дазволіла б кожнаму самастойна вызначаць свой маршрут, арыентауючыся выключна па назве вуліц і не клопачыцца пра надзеяннасць утуліць задняга кола. Шырокая адкрытыя велатрасы, зразумела ж, апраўданыя, але яны даступныя толькі ў добрае надвор'е, толькі ў цэнтры або далёка за горадам і часта выкарыстоўваюцца толькі прафесійнымі спарт-

РАСТУ НА БЕЛАРУСКАЙ ЗЯМЛІ

У Наваполацку вызначалі маладоў сям'ю года. Надаўна адбыўся фінал аднайменнага конкурсу, падчас якога за ганаровае званне змагаліся восем сям'яў.

Цікава, што арганізатары — супрацоўнікі гарадской арганізацыі Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі і аддзела па справах моладзі гарвыканкама — запрасілі ў журы тых, хто ўжо адсвяткаваў «залатое вяселле», мужоў і жонак, якія гадуюць траіх і больш дзяцей.

Першапачаткова было так задумана, каб акцыя не стала фармальнай і была неардынарнай. Напрыклад, правалі конкурс-дэфіле «Сямейная вясёлка»: члены кожнай з сем'яў прадставілі выбраны імі ж колер у сваіх уборах, паказваючы пры гэтым адзінства і гармонію «сямейнай формы». Падчас паказу сямейнай «візіткі» дружныя сем'і пастараліся раскрыць таленты, расказаць пра традыцыі. Апошні конкурс «Расту на беларускай зямлі» стаў вельмі шчырным і патрыятычным. Гледачы ўбачылі сямейныя фоты, многія з якіх былі арыгінальнымі. Цёплыя ўсмешкі, радасць дзяцей, якія акружаны любюю бацькоў, — гэта і ёсць сапраўднае сям'я.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

Зарабіць грошай і адпачыць

Вось і настала доўгачаканае лета. Час, калі студэнтам хочацца не толькі адпачыць з карысцю, але і падзарабіць. Дапамогу ў гэтым ім традыцыйна аказвае Беларускае рэспубліканскае саюза моладзі. Як адзначыла галоўны спецыяліст аддзела праектнай дзейнасці ЦК БРСМ Надзея Шахоўская, сёлета юнакі і дзяўчаты змогуць прыкласці свае сілы на 700 аб'ектах краіны. Акрамя гэтага, будучы арганізаваны і вызныя студатрады.

— 22 200 рабочых месцаў будучы арганізаваны гэтым летам для моладзі. Што да вызных атрадаў, — гаворыць Надзея Шахоўская, — то гэта «Зорка» і «Белая Русь», іх маршруты — Краснадарскі край, Чыцінская вобласць, Падмаскоўе, Ленінградская вобласць.

— Кожны год нашы юнакі і дзяўчаты вызджаюць у рэгіёны Расіі. Ці гаворыць гэта пра тое, што іх працяг там задаволены?

— У нас з года ў год адны і тыя ж дагаворы. Да прыкладу, возьмем піцэрскі лагер «Голубая стрела». Прадстаўнікі проста прывязджаюць па маладых людзей у ВНУ і адвояць на месца працы. Затым назад дастаўляюць такім жа чынам. Расійскі каму настолькі імі задаволены, што прапаноўваць каму-небудзь іншаму і не збіраецца. Мала таго, у нас звычайна туды педагогічны атрад выязджаў. Сёлета запрасілі нас сэрвісны. І такіх прыкладаў можна прывесці шмат. Так што наша моладзь туды не першы год ездзіць.

— Якія ўмовы прадугледжаны дагаворамі для нашых студэнтаў, якія будуць працаваць у вызных атрадах?

— Гэта ўсё па-рознаму. Напрыклад, Краснадарскі край — сэрвісны атрад. Там, як правіла, прахвітанне, харчаванне за кошт прымаючага боку, рэжым работы — праз два дні. А гэта значыць, што маладыя людзі два дні працуюць, два — загароюць на моры. Як вынік — яны нічога не зарабляюць. А вось тыя юнакі і дзяўчаты, якія паедуць у Чыцінскую вобласць, там прахвітанне і харчаванне за кошт напраўляючага боку, але і грошай яны прывязваюць адпаведна, бо гэта будаўнічы атрад.

— А культурная праграма прадугледжана?

— Канешне, усё гэта распрацоўваецца абавязкова, і адказвае за гэта камісар студатрада. Ёсць і традыцыйныя для атрадаў святы. Да прыкладу, Новы год, які адзначаецца з 31 ліпеня на 1 жніўня, 8 сакавіка, якое адзначаецца 8 жніўня, 23 лютага — 23 ліпеня адпаведна. Шмат розных праектаў: дзень атрада, пасвячэнне ў байцы, адкрыццё-закрыццё лагера.

— А на якіх аб'ектах у Беларусі сёлета будзе працаваць моладзь?

— Сёлета новаўвядзенне — меліярацыйныя работы. А калі назваць з такіх, так бы мовіць, гучных аб'ектаў, то, напрыклад, юнакі будуць працаваць на

будулі дарогі да будучай АЭС. У пераліку аб'ектаў значыцца і Аўгустоўскі канал. А так, у асноўным, дарогі, будаўніцтва дамоў. Акрамя таго, па традыцыі будучы арганізаваны валанцёрскія, сэрвісныя, педагогічныя, будаўнічыя, сельскагаспадарчыя, экалагічныя і, канешне, валанцёрскія атрады.

— З кожным годам колькасць працаўладкаваных маладых людзей падчас летняй кампаніі павялічваецца. А як сёлета?

— Летас у студатрадах працавалі больш за 28 тысяч юнакоў і дзяўчат, у валанцёрскіх — 32 тысячы, індывідуальна былі працаўладкаваны 10 тысяч маладых людзей. Сёлета плануем, што лічба меншай не будзе.

— Як вы думаеце, чаму нават з цягам часу студатрадаў рух запатрабаваны ў маладых?

— З вопыту работы скажу, што больш за ўсё маладых людзей прыцягваюць студатрады. Таму што там свой быт, свая сістэма арганізацыі работы, вольнага часу, свой свет, свая сімволіка. Студэнткае жыццё б'е студатрады — непаўнацэннае жыццё. Канешне, сучасныя малады чалавек імкнецца падзарабіць. Але акрамя працы, ён хоча і адпачыцца. А колькі яны песень пішучы, вершаў, нават сцэнарыі пра жыццё ў студатрадзе! Вось такі водгук гэта ўсё знаходзіць у душы маладых.

— А усё ж такі, як можна трапіць у студатрад?

— Перш за ўсё, неабходна падысці ў сваю прычкі БРСМ, якая ёсць у кожнай навукальнай установе. У нас там працуюць штабы працоўных спраў. Маладому чалавеку неабходна напісаць заяву на ўступленне ў атрад, прынесці медведку, станючую характарыстыку з месца вучбы. Акрамя таго, неабходна здаць усё экзамены. Ні ў якім разе не павіна быць запавячана.

— А рэальна ў летні перыяд працаўладкавацца школьніку 10 класа?

— Мы ўвогуле маем права працаўладкоўваць школьнікаў з 14 гадоў, але толькі з дазволу бацькоў.

— А якім чынам выбіраецца профіль студатрада?

— Калі гэта педагогічны лагер, то, канешне, заплыт ідзе на студэнтскі педагогічны факультэтаў. Калі гэта сэрвісны атрад, то падбіраюцца больш афіцыйныя, вопары. А ў будаўнічых падсобніках бяруць тых, у каго ўжо ёсць які-небудзь будаўнічы разрад. Тады яны адрозва будуць грошай больш атрымліваць.

Як адзначыла Надзея Шахоўская, у маладых людзей яшчэ ёсць магчымасць трапіць у той ці іншы студатрад. Так што рашаецца і, думаю, не пашкадуецца, а наадварт будзеце сваёй сяброў і папоўніце свой кашалёк.

Святлана СУХАРКО.

Аўташкола ад «А» да «Я»

КРОК 1: БЯСПЛАТНАЯ ПЛАТНАЯ МЕДЫЦЫНА

...альбо Як я праходзіў медкамісію

(Заканчэнне. Пачатак у нумарах «Ч» ад 12.05.2010 і 26.05.2010)

Кожны аўтамаатар, паводле новых правілаў, павінен праходзіць медыцынскі агляд не менш як адзін раз на пяць гадоў. Здавалася б, што цяжкага: сабраць некалькі даведак, запісацца на пэўны дзень і, нарэшце, аднаго за адным пакінуць за дзвярмі ўрачоў, атрымаўшы такі патрэбны вам дакумент. У мяне ж, аднак, гэты працэс заняў ні многа ні мала — паўгоду...

Сядзячы за працоўным сталом, пазіраў я на тое самае накіраванне на нейкую, як памятаю, энцэфалаграму мозга. Цяпер пытанню стала яшчэ больш, чым адказаў: і не таму, што, набыўшыся ў адзін крок ад жаданай даведкі, давялося адцінуцца на некалькі кіламетраў назад, а таму, што ўжо абзаваніў усё прапанаваны ўрачом медыцынскай установы — нічога прыемнага мне рэзюмэ з імі не абядала.

Як і варта было меркаваць, усё гэтыя папалі платныя і каштоўныя... амаль у тры разы больш за праходжанне самой медкамісіі. Мала

таго, запіс у большасці з іх ідзе на тыдзень-два наперад. Гэтыя акалічнасці зноўку пагражалі рабіць ушчот усё мае планы на пачатак зянткаў у аўташколе... Але нягледзячы на тое, што, натуральна, урачы такім чынам зарабляюць грошы, найхутчэй, накіроўваючы да знаёмых у іншых ляржарнях ды паліклініках, стомленаму пацыенту ўжо не хацелася нічога, акрамя як нарэшце скончыць з усім гэтым. Праўда, тут пачалі ўзнікаць і абгрунтаваныя думкі: «Калі гэта сапраўды звычайнае вынапаўванне грошай, дык ці ж не накіроўвае мяне яшчэ на нейкія дадатковыя абследаванні, «знайшоўшы» раней невядомае медыцынскае адхіленне?!» Але часу на роздумі не было — я вырашыў даверыцца лёсу, падрыхтаваўшыся ў выпадку чаго ісці да канца ўсімі магчымымі сродкамі...

І вось я каля адной сталічнай ляржарні. Каля кабінета нікога, унутры — два ўрачы, якія прапанавалі мне аглядаць працэдур у памеры 36 тысяч рублёў, пасля чаго мне будзе адразу зроблена заключэнне. Я ўжо маральна падрыхтаваўся, спусціўшыся да касы, дзе мне на мей п'ятанне, ці можна аглядаць працэдур, давялося паўчы адказа:

— А вы ў нас запісаныя?
— Не! Мне выдалі накіраванне з медыцынскай камісіі на атрыманне даведкі прыдатнасці да кіравання транспартнымі сродкамі ў вашу ляржарню. Да таго ж мне казалі вашы калегі, што яны могуць зараз зрабіць гэтую працэдур...

— А мне ўсё роўна, што вам там казалі! У мяне людзі запісваюцца за два тыдні наперад! — з нечаканай агрэсіяй «выбунжула» намесніца галоўнага ўрача і пасля панававання хвіліннай цішыні працягнула спакойным тонам: — Што тады будзем рабіць?

ЯК ПРАЙСЦІ МЕДКАМІСІЮ?

1. Запомніце асноўныя наступат: у вас усё цудоўна, у дзяцнстве нічым не хваралі і ў будучыні не збіраецеся!
2. Паспрабуйце як мага ў больш сціплым тэрмінах сабраць усё неабходныя дакументы, бо інакш праходжанне медкамісіі можа зацягнуцца на многія месяцы.
3. Праходжанне медкамісіі ў мясцовых паліклініках будзе таннейшым, чым у спецыялізаванай, аднак у апошняй вам будзе прадстаўлены любыя чы, тады як у астатніх вам прыйдзецца, найхутчэй, праходзіць яе ў абеда ў прызначаны вам дзень.
4. Адрозу ў сваёй паліклініцы занатуючы усё магчымымі ўстановамі, дзе вы зможаце прайсці медкамісію, з тым, каб у нечаканым выпадку можна было прайсці яе ў іншым месцы (пры гэтым не варта нагадваць супрацоўнікам устаноў, дзе вам не ўдалося прайсці медкамісію, аб тым, што вы, маўляў, сёння ж пойдзеце ў іншую паліклініку і там атрымаеце даведку).
5. Не падавайцеся на правакацыі несумленных медрабтнікаў: сабе даражэй выйдзе!

Калі вы падпісаліся на газету «Звязда» на III квартал або 2-е паўгоддзе 2010 года — запаўняйце картку ўдзельніка, выразаіце і дасылайце яе да 2 ліпеня ў рэдакцыю на адрас: 220013, Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10А.

Падпісчык можа выйграць электрапрапс, кухонны камбайн, тэлевізар або печ ЗВЧ. Розыгрыш прызоў адбудзецца 6 ліпеня 2010 г., вынікі публікуюцца ў газеце «Звязда» па 16 ліпеня 2010 г.

Дастануць тэлевізары і печы ЗВЧ ажыццяўляе рэдакцыя. Астатнія прызы можна атрымаць у рэдакцыі па 30 верасня 2010 г. пры падачы квітанцыі аб падпісцы на «Звязду» на III квартал або 2-е паўгоддзе 2010 года і пашпарта. Пасля 30 верасня выдача прызоў спыняецца і прэтэнзіі падпісчыкаў не прымаюцца.

Правілы гульні чытайце ў газеце «Звязда» за 22.05.10 г.

Тэрмін правядзення гульні — з 22.05.10 па 30.09.10.

Пасведччанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі № 1694 ад 13.05.10, выданае Міністэрствам гандлю РБ.

2 Картка ўдзельніка — падпісчыка «Звязды» на III квартал або 2-е паўгоддзе 2010 года

Прозвішча, імя, імя па бацьку _____

Падпіска аформлена і аплачана ў _____ (адрэсаванне сувязі) на III кв. або 2-е паўг. 2010 года

Жатні адрас і тэлефон _____ (індэкс)

Удачы ў розыгрышы!

Ф.СП-1

Міністэрства сувязі і інфарматызацыі Рэспублікі Беларусь

АБАНЕМЕНТ на газету **ЗВЯЗДА** з бесплатнымі ўкладкамі: «Чырвоная змена», «Месце самоўраўнаважэння», «Крына здароўя», «Жырандоль», «Купілі лепшае» «Насуперак чарнобылю» на 2010 год на месцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Каму _____ (індэкс выдання)

Куды _____ (прозвішча, ініцыялы)

_____ (адрас)

_____ (паштовы індэкс) _____ (горад, населены пункт)

ДАСТАВАЧНАЯ КАРТКА на газету **ЗВЯЗДА** з бесплатнымі ўкладкамі: «Чырвоная змена», «Месце самоўраўнаважэння», «Крына здароўя», «Жырандоль», «Купілі лепшае» «Насуперак чарнобылю» на 2010 год на месцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Каму _____ (індэкс выдання)

Куды _____ (прозвішча, ініцыялы)

_____ (адрас)

_____ (паштовы індэкс) _____ (горад, населены пункт)

Школа юнжараў

Мой горад у сетцы інтэрнэт

На поўдні Беларусі жыве і развіваецца невялікі гарадок Хойнікі. Хтосьці пакідае яго і забываецца на сваю малую радзіму, але ёсць у нас і свае патрыёты. Гэта Алег Дубоў і Аляксандр Шпарун. Менавіта яны стварылі партал г. Хойнікі — www.hoiniki.com, і цяпер кожны ахвотны можа падрабязна даведацца пра наш горад. Структура была створана ў жніўні 2009 года. З таго часу сайт некалькі разоў змяняўся, станавіўся больш цікавым. Нават тое, што мы можам бачыць цяпер, яшчэ толькі пачатак.

Партал мае некалькі раздзелаў, у кожным змешчана інфармацыя пра наш горад і раён. Тут можна знайсці апошняе навіны (не толькі раённага, але і рэспубліканскага, міжнароднага маштабу), віды горада і фатаграфіі гараджан, звесткі пра гісторыка-культурную спадчыну, геаграфічнае размяшчэнне. Акрамя гэтага, на партале ёсць шмат іншай цікавай інфармацыі: музыка, фільмы, камп'ютарныя праграмы. Ёсць і форум, на якім размешчаны розныя тэмы для размовы. Для тых, хто любіць размаўляць у рэжыме «онлайн», створаны чат.

Многія карыстальнікі інтэрнэту не рэгіструюцца на партале г. Хойнікі. Але варта было б. Менавіта тыя, хто зарэгістраваны на сайце, атрымлівае новыя магчымасці: можна будзе каментавачы матэрыялы, змешчаныя на сайце, капіраваць інфармацыю, адрэаўляць пісьмы іншым карыстальнікам.

Работу юных праграмістаў ацанілі ўжо многія людзі, якія карыстаюцца інтэрнэтам. Але самая вялікая цікавасць да праекта — у былых жыхароў раёна.

Адміністрацыя партала не ставіць перад сабой мэту зрабіць папулярным партал, каб зарабляць на ім. Хлопцы хочучь з'яднаць хайнічан, упэўніць іх у тым, што наш горад — цудоўны куточак Беларусі, самабытны і непаўторны.

У тых, хто стварыў сайт, яшчэ шмат цікавых задумак. Але аўтарам хочацца, каб на сайце было больш актыўнасці. З зарэгістраваных 70 чалавек актыўныя толькі 9-10. Варта адзначыць, што адміністрацыя запрашае да сумеснай работы, чакае ідэй ад хайнічан. Не толькі актыўнасці, але і проста пажаданняў, якія штурхаюць на змены. Але пакуль што атрымліваецца не зусім так, як хацелася б. Аляксандр Шпарун і Алег Дубоў не адчаваюцца. «Мы ідзем у будучыню няхутка, але упэўнена», — кажуць яны. Спадзяюся, што ў хлопцаў усё атрымаецца і зычу ім поспехаў!

Марыя БАЗ

«МОЛАДЗЬ І КАР'ЕРА»

Інфармацыйны марафон пад такой назвай прайшоў у Маладзечне на мінулым тыдні. Галоўная мэта марафону — даць маладым гараджанам, заўтрашнім выпускнікам даступную і поўную інфармацыю аб прафесіях, магчымасцях атрымання адукацыі і далейшага працаўладкавання, што павінна дапамагчы ім лепш адаптавацца да сучасных умоў працоўнага рынку рэгіёна.

Арганізатарамі мерапрыемства выступілі ўпраўленне адукацыі і аздзея па справах моладзі райвыканкама, а таксама моладзевыя грамадскія аб'яднанне «Фокус-група».

У марафоне ўзялі ўдзел каля сотні навучанцаў старэйшых класаў горада. Як патлумачыў выканаўчы дырэктар ГА «Фокус-група» Андрэй Ляўко, асноўны націск рабіўся на менавіта на вучню 10-х класаў, бо тых, хто заканчвае 9-ы і 11-ы класы, як правіла, паспелі вызначыцца з прафесійнымі прырытэтамі. «Мэта марафону — дапамагчы моладзі зрабіць правільны выбар прафесіі і засярачы ад магчымай небяспекі на гэтым шляху», — патлумачыў Андрэй Ляўко.

Падчас марафону юныя маладзечанцы наведвалі дзясяткаў тэматычных інфармацыйных плацовак, дзе змоглі абагаціць свой багаж ведаў, неабходных для паспяховага «ўваходжання» ў прафесію. Супрацоўнікі цэнтры занятасці прапанавалі старшакласнікам тэсціраванне, якое дапаможа вызначыць іх схільнасці да пэўнага роду дзейнасці, эксперт ўпраўлення адукацыі правёў кансультацыю па пытаннях паступлення ў ССНУ і ВНУ, прадстаўнікі сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў прэзентавалі свае спецыялы. Сярод іх былі маладзечанскія медыцынскія, політэхнічныя, гандлёва-эканамічныя, прафесійна-тэхнічныя каледжы, а таксама Бірзінскі дзяржаўны аграрна-тэхнічны прафесійны ліцей. Маладзечанскім старшакласнікам расказалі аб адукацыйных магчымасцях інтэрнату, аб курсах прафарыентацыі, аб праграме па папярэджанні гандлю людзьмі.

Інфармацыйны марафон прайдзе ў іншых населеных пунктах краіны, а таксама на сайце www.kariera.by. — гэта спецыялізаваны інфармацыйны сервіс, прысвечаны навучанню, працаўладкаванню і прафесійнаму развіццю моладзі. Рэсурс прапануе інтэрнэт-карыстаннікам інфармацыю аб вакансіях, анонсы адукацыйных праграм павышэння кваліфікацыі, даведчаную інфармацыю, тэматычныя артыкулы.

Інга МІНДАЛЕВА.

ЧАС ПАДПРАЦОВАК МОЖНА СПЛАНОВАЦЬ

Сёлета плануецца наладзіць часовую занятасць як мінімум 5 тысяч школьнікаў і навучанцаў сталіцы — у асноўным гаворка пра падлеткаў ва ўзросце ад 14 да 18 гадоў. Прычым, як паведаміла ў гутарцы з карэспандэнтам «Звязды» начальнік аздзея арганізацыі работы па садапейнічання занятасці камітэта па працы, занятасці і сацыяльнай абароне Мінгарвыканкама Ала Пучко, насамрэд гэта лічба можа ўзрастаць — у залежнасці ад попыту на працаўладкаванне.

Як правіла, працу падчас канікулаў будуць арганізоўваць установы адукацыі, цэнтры пазашкольных работ і цэнтры дзіцячай творчасці — маладым мінчанам прапануюць заняцца дабраўрадаваннем тэрыторыі, азеланнем, дробнымі рамонтамі. Апроч таго, існуюць і іншыя варыянты, у прыватнасці, догляд жыллё і нархтоўка кармоў у Мінскім заапарку.

Як нагадала Ала Пучко, пры ўладкаванні падлеткаў існуюць асаблівасці ўмоў. Для іх вызначаны больш строгія патрабаванні да тэхнікі бяспекі, прадугледжаныя «ліміты» па пераносе цяжасці, устаноўлены няпоўны працоўны дзень: для асобаў ва ўзросце ад 14 да 16 гадоў ён не можа перавышаць 4 гадзін 36 хвілін, а асобаў ва ўзросце ад 16 да 18 гадоў — 7 гадзін. Што да аплаты, то, як правіла, яны станаць рабіцца зыходзячы з мінімальнага пагадзінага «расцэнак» — прыкладна 1,5 тыс. рублёў за гадзіну. Пры гэтым на кожнага падлетка аформіцца працоўная кніжка, а пры наяўнасці пашпарту і адмыслова адрываў ад асобных рахункаў дзяржаўнага сацыяльнага страхавання — адпаведна, перыяд работы падчас канікулаў нададзены залічэння ў пенсійны стаж.

Дарчы, адзначыла Ала Пучко, маладыя людзі, якія маюць намер працаваць падчас канікулаў, могуць звяртацца да сацыяльнага педагога ў сваёй навучальнай установе або, як варыянт, у аздзея працаўладкавання раёна па месцы прапіскі. Пры гэтым у першую чаргу «летнія» вакансіі будуць прадастаўляцца падлеткам, якія знаходзяцца на ўліку ў камісіі па справах няпоўнагадовых, сіротам, падлеткам з няпоўных і шматдзетных сем'яў.

Сяргей ГРЫБ.

ЯК ПРАЦУЕ БЕЛАРУСКАЯ ААН

Ці ўяўлялі вы калі-небудзь сябе чалавекам, рашэнне якога можа паўплываць на ход сусветных падзей? Або, можа, хацелі паўдзельнічаць у пасаджэннях ААН да наведання штаб-кватэры гэтай арганізацыі ў Нью-Ёрку? Гэта ўсё здзяйсняльна. І візы непатрэбны, а таксама атлантыку пералёт рабіць зусім неабавязкова.

БЕЛАМУН (Беларуская Мадэль Аб'яднаных Нацый). Калі цікавіцца палітыкай, пільганымі аб правах чалавека ды хочаце папрактыкаваць у валоданні англійскай мовы, ласкава запрашаем. Дзякуючы гэтай ініцыятыве Мінск ужо ў чэрвені раз пераўтварыцца ў штаб-кватэру ААН. Навучэнцы ліцэў, каледжаў, старэйшых класаў школы, студэнты з Мінска, Гродна, Барысава, а таксама госці з Расіі, Літвы ды Бельгі маглі адчуць сябе людзьмі, ад якіх залежыць лёс чалавецтва.

Самым цяжкім у арганізацыі канферэнцыі, — кажа кіраўнік Беларомуна, **Вольга ХАБІБУЛІНА**, — якраз і было вырашыць пытанне з замежнымі гасцамі. Так што я вельмі ўдзячная ўсім тым, хто прыхёў гэтай вясной і нашу сталіцу.

Гэтая канферэнцыя — своеасаблівая ролевая гульня, дзе ты, як прадстаўнік ЗША, можаш зрабіць заклад у бок чалавека толькі та, што перад ім таблічка «Паўночная Карэя». Альбо калі ты нібыта з Кітая, запатрабаваць ад тых жа Злучаных Штатаў, каб яны наршыце прадэманстравалі ядзерную зброю, што адшукалі ў Іраку. Адрывіная мова пасаджэнняў — англійскай. А ўлічваючы не самае зайздроснае становішча з замежнымі мовамі ў нашых універсітэтах (за выключэннем, безумоўна, тых, хто на іх спецыялізуецца), гэта вельмі добрая магчымасць «to improve your language skills» з такімі ж як ты, без зважання на свае моўныя недахопы. Для шматлікіх дэлегатаў гэта было першае жыццё падобнае мерапрыемству. Але, як засярае Вольга Хабібулліна, гэта не прычына для няўпэўненасці.

— Уяўдаю сваю першую канферэнцыю. Паводзіла сябе даволі сціпла. Напачатку было трывожна божа. Але ў усё адно адчувала сябе ўпэўнена падчас «працоўнага» сваёй рэзалюцыі. Кожны дэлегат моўчыць быць актыўным, каб было сапраўды цікава.

Усе ўдзельнікі сёлета былі падзелены на 7 камітэтаў, якія праз спякотыя (ці не зусім) дабыты мусілі прымаць рэзалюцыі па надзённых праблемах сучаснасці. Пра гэта крышчак падрабязней ад самога **Генеральнага Сакратара Андрэя МКЛАШЭВІЧА**.

— Андрэй, у арганізм годзе

разглядаліся такія пытанні, як альтэрнатыўныя формы энергіі, гендарная роўнасць, становішча ў Судане ды шмат іншых. Паводле чаго робіцца выбар пытанняў?

— Пытанні, якія мы ставім перад нашымі дэлегатамі, сапраўды абмяркоўваюцца на пасаджэннях у ААН. Прапануюцца ўдзельнікам канферэнцыі тое, што хвалюе сусветнае грамадства на момант правядзення нашага мерапрыемства.

— На працягу доўгага часу ты быў адным з «chairs» (чэра, людзі, якія займаюцца арганізацыяй працы ў адным, асобна ўзятым камітэце). А сёлета ты Генеральны сакратар. Якая праца больш цяжкая?

— Вядома, апошня. Больш адказнасці. Як Генеральны сакратар, я мушу вырашаць пытанні пра месца правядзення канферэнцыі, быць у кантакце з нашымі замежнымі гасцамі, прэсай, нашымі партнёрамі. БеларомуН — гэта доволі складаны механізм, які павінен бездакорна працаваць ад пачатку да самага заканчэння мерапрыемства. Я адказны амаль што за ўсё.

Але нельга забываць і пра тых, ад чыёй працы залежыць вырашэнне павышаных пытанняў — Administrative Staff (адміністрацыйны штат) на чале з **Вольгай ЧАБРОўСКАЙ**.

— Вольга, якія галоўныя патрабаванні да тых, хто ў камандзе?

— Адказна ставіцца да сваёй працы ды не крыўдзіцца на мяне (хто ж крыўдуе на кіраўніка? — Аўт.). Аднае патрабаванне — быць у патрэбным месцы ў патрэбны час з адпаведна добрым настроем.

І шчасці адцікаваць момант. Апошні дзень — гэта дзень фінальных дэбатаў ды рэзалюцыі. А пасля — неафіцыйная частка з наведваннем «disco party».

Ну не моі ж, беларусы, не пазнаёміцца з літоўцамі. Навучаюцца яны ў школе ў мя Францыска Скарыны на беларускай, расійскай ды англійскай мовах. І, зразумела, валодаюць літоўскай. Са мной — асобны дзяткі ім за гэта — гаворылі па-беларуску. Але з усімі літоўцамі падчас пасаджэнняў я пазнаёміцца не паспее. Прышлося выпраўляцца на дыскусіі:

— Прывітанне, дзятчынкі, Алесь.

— А ты што, с Лیتвы?

І ўжо не першы раз, з пачуццём тужо, што, нават у Мінску, Летува (сучасная Літва) часам бліжэйшая да Беларусі, чым сама Беларусь, адказаў:

— Не!!!

«Дэлегат з Камеруна», Аляксандр **НОВІКАУ**.

ЗАХАВАЕМ НАВАКОЛЬНЫ СВЕТ

Днямі ў Бірзінскім дзяржаўным бізнесформы запаведніку ў вёсцы Дамжэрцы Лепельскага раёна прайшла прыродаахоўная экалагічная акцыя, прысвечаная Міжнароднаму дню біязнастайнасці.

З гэтай нагоды школьнікі мясцовай сярэдняй школы разам з прадстаўнікамі Мінпрыроды, мясцовых уладаў, працоўнікамі Бірзінскага запаведніка, супрацоўнікамі прадстаўніцтва ААН у Беларусі выработілі і размясцілі ў наваколлі 40 сінічнікаў, 10 хатак для кажаной. Вучні таксама правялі конкурс на лепшы лозунг, прысвечаны захаванню біязнастайнасці і лепшае афармленне хатак для птушак і кажаной.

Леанід ТУГАРЫН.

РАБОЧАЯ АБРАБАВА РАБОЧОУ

У Глыбокім ноччу на вуліцы 26-гадоваму рабочому абрабавала невадомка. Пад паргозай прымяненне сілы адарала мабільны тэлефон, залатыя ўпрыжжэнні, у тым ліку і ланцужок з крыжыкам. Кошт скрадзенных рэчэй — амаль паўтара мільёна рублёў. Міліцыянеры адшукалі зладзейку — 28-гадовую рабочую.

Аляксандр ПУШАНСКИ.

МЫ — РОЗНЫЯ, МЫ — РОЎНЫЯ!

Масавы пераход дзяцей з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця ў агульнаадукацыйныя ўстановы прывёў да скарачэння ў Беларусі сеткі спецыяльных устаноў адукацыі: за 10 апошніх гадоў колькасць спецшкол і школ-інтэрнатаў зменшылася больш чым на трэць. У 2009/2010 навучальным годзе больш як 60 працэнтаў дзяцей з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця атрымлівалі адукацыю ва ўмовах агульнаадукацыйных школ. Для параўнання: у 2004 годзе каля чвэрці ахопу асаблівых дзяцей інтэграваным навучаннем у агульнаадукацыйных школах складала 47,6 працента. Стан, перспектывы і праблемы развіцця інтэграванага навучаннем дзяцей з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця абмяркоўваліся днямі на калегіі, што прайшла ў сценах галоўнага адукацыйнага ведамства.

Інтэграцыя дзяцей з асаблівасцямі адукацыйнымі патрэбамі ў масавыя адукацыйныя ўстановы — гэта агульнасусветны працэс, у які ўцягнуты зараз усе высокаразвітыя краіны, — падкрэсліў, адкрываючы калегію, **першы намеснік міністра адукацыі нашай краіны Аляксандр ЖУК**. — Такі падыход да адукацыі дзяцей з абмежаванымі магчымасцямі выклікае мноства прынцып, якія сукупна можна ахарактарызаваць як сацыяльны заказ грамадства, якое дасягнула высокага ўзроўню эканамічнага, культурнага, сацыяльнага і прававога развіцця. Інтэграцыя ці інклюзія — гэта пераасансаванне грамадствам і дзяржавай іх стаўлення да інавалідаў. У дачыненні да адукацыі інклюзія азначае раарганізацыю і адаптацыю агульнаадукацыйных школ пад задавальненне адукацыйных патрэбаў усіх без выключэння дзяцей, які звычайных, так і асаблівых.

Інтэграванае навучанне мае мноства пераваг. Па-першае, усе дзеці працгаюць жыць у сваёй сям'і, а бацькі актыўна ўдзельнічаюць у іх выхаванні. Па-другое, пры інтэграваным навучанні сацыяльная адаптацыя ў грамадстве «асаблівых» дзяцей істотна спрашчаецца. Па-трэцяе, у грамадстве фарміруецца талерантнае стаўленне да таго, хто не такі, як усе, а ў аднакласнікаў асаблівых дзяцей фарміруецца таякі якасці асобы як дабрыва, цярпліваць і імкненне дапамагчы.

Беларусь таксама не засталася ўбакі ад агульнасусветных тэндэнцыяў. Калі 10 гадоў таму ў нашай краіне налічвалася толькі 190 інтэграваных класаў, то ў гэтым навучальным годзе на базе 1858 агульнаадукацыйных устаноў дзейнічалі 5634 класы інтэграванага навучанна і 179 спецыяльных класаў. Да таго ж у краіне дзейнічаюць і 143 цэнтры карэкцыйна-развіццёвага навучанна і рэабілітацыі.

Галоўны прырытэт спецыяльных адукацый — прадастаўленне дзіцяці з асаблівасцямі развіцця магчымасці для атрымання адукацыі па месцы жыхарства, — паведаміла **начальнік ўпраўлення спецыяльнай адукацыі Міністэрства адукацыі Антаніна ЗМУШКО**. — Аднак, на нашу думку, эканамічна неэтагродна ў кожнай установе адукацыі, дзе ёсць хоць бы адно дзіця з асаблівасцямі развіцця, ствараць усё патрэбнае для яго асяроддзе. А калі тамса асяроддзе не створана, то мы маем справу з псеўдаінтэграцыяй, якая не прынясе дзіцяці карысці. І ў такім выпадку лепш арганізаваць яго падвоз у тэрыторыю ўстаноў адукацыі, дзе гэтыя ўмовы створаны... Вельмі важна, каб у кожным канкрэтным выпадку ў адносінах да канкрэтнага дзіцяці адэкватна і аб'ектыўна ацэньваліся ўсе перавагі і рызыкі як інтэграванага навучанна, так і навучання ў спецыяльнай школе.

Выбар формы навучанна ў любым выпадку застаецца за бацькамі, але задача спецыяліста — данесці да бацькоў усю неабходную інфармацыю, намалюваць усе жыццёвыя перспектывы і дапамагчы ім выбраць найбольш аптымальную форму навучанна для іх дзіцяці.

Спецыяльная школа, на думку Антаніны Змушко, знаходзіцца зараз у стане доволі моцнай канкурэнцыі як з іншымі спецшколамі, так і з агульнаадукацыйнымі ўстановамі. Не выключана, што праз нейкі час з кожным рэгіёнам могуць застацца ўсё па адной спецшколе для дзяцей з парушэннямі зроку і слыху. Можна перастаць існаваць як асобны тып школы для дзяцей з цяжкасцямі ў навучанні. Як сведчыць практыка, такія дзеці пры адпаведнай падтрымцы і псіхалагічна-педагагічным суправаджэнні найбольш паспяхова інтэгруюцца ў агульнаадукацыйныя ўстановы. Даволі шырокае распаўсюджванне атрымала таксама інтэграцыя дзяцей з лёгкай інтэлектуальнай недастатковасцю. Усё часцей у агульнаадукацыйных школах можна убачыць і дзяцей з парушэннямі апорна-рухальнага апарата.

Праўда, для інтэграцыі гэтых дзяцей ёсць адна істотная перашкода — адсутнасць ва ўстановах адукацыі безбар'ернага асяроддзя. Новыя школы будуць ужо па новых праектах, з улікам асаблівых дзяцей, напэўна таму найбольш актыўна інтэграцыя праходзіць у Мінску, дзе актыўна вядзецца будаўніцтва, і дзе дзеці

дуць заняты ў школе скалізеў.

Юта Марына БЕГУНОВАЯ

Па стане на верасень 2009 года ў банку дадзеных аб дзеях з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця ўтрымліваліся звесткі пра 127 137 дзяцей, з іх 11 250 дзяцей з'яўляюцца інавалідамі.

ны клімат у класе і эмацыянальны стан усіх удзельнікаў адукацыйнай інтэграцыі, у тым ліку і бацькоў звычайных дзяцей. «Робота з бацькамі мае вельмі нерэалізаваны патэнцыял, паколькі бацькі асаблівых дзяцей таксама асаблівыя людзі, прычым, як правіла, вельмі моцныя душэўна», — дадала Антаніна Змушко.

Сур'ёзна адбавецца на развіцці і эфектыўнасці адукацыйнай інтэграцыі, па меркаванні спецыялістаў, і дэфіцыт прафесійна падыграваных кадраў. На ўзроўні агульнай сярэдняй адукацыі навучанне дзяцей з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця ажыццяўляюць 1756 педагогаў, з іх 71 працэнт маюць вышэйшую дэфекталогічную адукацыю, аднак 29 працэнтаў спецыяльнай адукацыі не маюць. Да таго ж з дзіцем ва ўмовах інтэграванага навучанна працуюць спачатку настайнік пачатковых класаў, а затым настайнік-прадметнік, класны кіраўнік, якія далёка не заўсёды валодаюць спецыяльнымі ведамі. І далёка не заўсёды яны псіхалагічна і маральна падрыхтаваныя да работы з асаблівымі дзецьмі.

Інтэграцыя не азначае толькі фізічную прысутнасць дзіцяці ў прасторы школы, — тлумачыць Антаніна Змушко. — Быць уключаным азначае магчымасць актыўнага ўдзелу навучанца ў вучэбным працэсе з улікам уласнага ўкладу ў грамадскае жыццё класа. Таму мы не плануем ахапіць навучаннем у інтэграваных класах усе 100 працэнтаў дзяцей з асаблівасцямі развіцця. Мяркуючы, што і 60 працэнтаў — дастаткова многа. Нарадзі ці магчыма інтэграцыя ў агульнаадукацыйную школу дзяцей з цяжкімі інтэлектуальнай недастатковасцю. Да таго ж ва ўсім свеце заўважана, што школы для дзяцей са стварэння школах...

У сістэме прафесійна-тэхнічнай адукацыі навучанне асобаў з асаблівасцямі развіцця ажыццяўляецца зараз у 67 навучальных установах. На іх базе функцыянуюць 9 цэнтраў прафесійнай і сацыяльнай рэабілітацыі. Навучанне арганізавана ў 148 спецыяльных групах і 31 інтэграванай групе, у якіх навучанцаў адпаведна 1820 і 170 навучанцаў з кола асобаў з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця. Да станочных тэндэнцыяў апошніх гадоў трэба аднесці павелічэнне ў прафэтэўстановах колькасці груп інтэграванага навучанна: калі ў 2009 годзе такіх груп налічвалася 21, то ў 2010 годзе — ужо на дзевятак больш. Да таго ж у 2009 годзе інтэграваныя групы навучанна функцыянавалі толькі ў сталіцы, Магілёўскай і Гродзенскай абласцях, у гэтым годзе інтэграванае навучанне арганізавана таксама ў Браслаўскай і Віцебскай абласцях. Ці варта тлумачыць, што арганізацыя інтэграванага навучанна дазваляе пашырць для асобаў з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця кола прафесій і тым самым павысіць іх канкурэнтаздольнасць на сучасным рынку працы. А вось са стварэннем спецыяльных умоў для навучанна асаблівых дзяцей на ўзроўні сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыі справы абстаць куды менш аптымістычна. Добра, калі ў ВНУ арганізавана дыстанцыйнае навучанне, якое можа стаць выйсцем. Аднак трэба думаць таксама і над іншымі ўмовамі: выкарыстаннем тэхнічных сродкаў сацыяльнай рэабілітацыі, суправажэння і іншымі...

Надзея **НИКАЛАЕВА**.

ЛЕТА ПА-СТУДЭНЦКУ, або Як адпачыць тыдзень за 40 долараў

Твае знаёмыя з'яўжаюцца ў Турцыю ці Егіпет, нехта з аднакурснікаў выправіўся нават за акіян. А ў цябе няма дастатковых сродкаў, каб паехаць да ім ўслед. Кіснуць з гэтай нагоды зусім ныварта. Ты не адзінокі: з такой праблемай сутыкаюся не адзін дзясятка маладых людзей. А гэта значыць, што ёсць правераныя спосабы таіна і класна адпачыць летам. Варта толькі крыху ўключыць фантазію і не бяжыца эксперыментаваць.

Дзікунамі ў Крым ці Карпаты

Галіна Выбадоўская, студэнтка БДУ, пабыла ў Крыме два тыдні за 40 долараў. Па словах дзятчынкі, на ежу яна асабіла не трацілася: нешта прыхапіла з дому, а штосці купіла там...

— Мы ездзілі ў Ціхую бухту, што недалёка ад Касцюка, — расказвае Галія. — Дабіраліся на цягніку, а пасля — аўтастопам. У Ціхую бухту мы началі проста на пляку. Таму што палатка, якую нам далі знаёмыя, аказалася дзіцячым. Там побач увогуле цэлы палатачны гарадок месціцца. Можна пакаціць спакойна палатку на суседзяў. Толькі дакументы ды туалетную паперу забіраць варта. А то могуць знікнуць. Перасоўвалі мы пешшу ці аўтастопам... На пражыванне мы звычайна прысякаем. Асабіла смачныя яны, калі падсохнуць. У мясцовых надорага можна было набыць агуркі ды вінаград. Есці па спэцы не хочацца, толькі піць. Бада ў Крыме досыць дарага, але выйсце можна знайсці. У гандлю можна папрасіць набраць вады з калодзежа. Прычым абсалютна бясплатна. Толькі зараць падысці да машыны і забраць бутлю...

Галія ездзіла ў Крым прамым цягніком, коштам 320 тыс. у два бакі. Аднак па словах дзятчынкі, сёлета ёй падказалі варыянт, як патраціць на дарогу ўдвая меней.

— Трэба даехаць да Гомеля, пасля пераехаць мяжу, а потым на ўкраінскіх цягніках дабрацца, — дзельца сакрэтамі Галія, — і дарога туды-назад абыйдзеца ў 140—180 тыс.

Чатыры белыя ночы

— Мінулым летам мы разам з братам адпачывалі ў Піцеры пляч дзён, — апавадае Саша Палубінскі, студэнт мехмата БДУ. — Дабіраліся аўтастопам. Выязджалі з Барысава ў 6.00 ранку, а прыехалі ў Піцер у 3.00 наступнага дня. Мяжу мы прасты перайшлі ў літаральным сэнсе гэтага слова. Усе чатыры ночы пражылі ў хостэлі. Тады ён каштаваў 300 расійскіх рублёў у суткі, але цяпер, думаю, меней чым за 500 нічога нідзе не знойдзеш. І на ўсё пра ўсё мы патрацілі 80 баксаў. Прычым жылі не галадаючы. Нармальна харчаваліся.

У той час, калі мы ездзілі, горад проста кішоў турыстамі. Таму пра Эрмітаж можна было забыць. Таму што білеты патрэбна было альбо браць за тыдзень, альбо стаяць у кіламетровых чаргах паўдня. Да Пецяргофа мы не паехалі. Далёка. Ды і білеты каштавалі 500—600 рублёў. Для нас — досыць дарага.

Мы наведваліся ў Нацыянальную галерэю мастацтваў (білеты туды каштавалі 150 рублёў, для студэнтаў былі зніжкі). Абласны Петрапаўлаўскі крэпасць. Цікавага там шмат, пачынаючы ад розных вежаў і заканчваючы выставай прыладаў катаванняў... Асабіта я ездзіла на Пушкінскае, 10 — на вуліцу Джона Ленана. Дарчы, на Пушкінскай, 10 месціцца арт-цэнтр. Туды нават Шаўчук і Грабеншчыкова наведваюцца. На іх мы не патрапілі. А зашлі да Колі Васіна, які збіраецца стварыць храм Б'ітлз. Гуляць па Піцеры — адно задавальненне. На набярэжнай пастаняна іграе шмат гуртоў, такі авангард класны. Пазнаёміліся

Або Як адпачыць тыдзень за 40 долараў

з піцэрскім гуртом «Дожили». У Піцеры яны адносяць знакімітыя. Расказвае пра Піцер — нудзіцкая справа, тут заўжды ёсць доля суб'ектывізму, таму варта самому з'ездзіць і адчуць горад...

Фестывальны нон-стоп

Пазнаёміцца мноствам новых сяброў, патанчыць пад жывыя ды энергійныя гурты. Сваё лета можна спланавач нават так, каб на кожную выхаднюю адпраўляцца ў фестывальную вядоўку.

— Я ездзіла ў Чарнігаў на «ВeFree» мінулым летам, — расказвае Алесь, студэнтка БДУ. — Мне пашчасціла пабыць там бясплатна. Знаёмства з арганізатарамі фестываля дапамогла. Астатнія плацілі за месца ў нямэтавым гарадку ды білеты. Бываюць, праўда, фестывалі, дзе вольны ўваход. Мы раздавалі амалькі, праносілі сцяжкі. І самае галоўнае — былі амаль на ўсім выступленнях. Танчылі, спявалі. Асабіла народ танчыць пад «Ляпісаў». Гэта проста шыкоўны гурт. У яго такія прывольнае энергетыка, што ніхто, нават украінцы, не змоглі стаць на месцы... І беларускі музыкі, аказваецца, могуць запяваць. Дарчы, мы за два дні амаль і не паспалі: пастаянныя размовы, знаёмствы, песні і танцы. З украінцамі з Чарнігава ў мяне да гэтага часу добрыя ўзаемаадносіны. Харчаваліся мы ў сім'і Чарнігава, а палюкі ў краінах, то грошай патрацілі зусім нямамат.

Гэтае лета сплываецца парадважам наступнымі фестывальнамі: «Be2gether» (Літва, 12—14 чэрвеня), «16-ы міжнародны фестываль ву

Дыскусійная трыбуна

Сусветная культура ці рэлігійная?

ЦАРКВА выступіла за ўвядзенне ў школах Беларусі новага прадмета — рэлігійная культура. З гэтай мэтай і парламент Беларусі была накіраваная прапанова аб унясенні змяненняў у закон «Аб адукацыі». Разам з гэтым царква адкрывае дыскусію вакол выкладання рэлігіі ў школе («Звязда», 27 мая 2010 г., артыкул «Захвацца свай твар»).

Не выкарыстаць такую магчымасць было б крыўдна. Перад тым як высказаць сваю думку, я вырашыў аптыта знаёмых, суседзяў і выслушаць найперш і іх. Бліжэй за ўсіх суседзі, і вось што думалі яны.

— *Трэба, каб людзі Бога баяліся*, — заявіла суседка, — *то і па парадку на свеце будзе больш. Няхай дзяцей прымуцаюць...*

— *А тае ўнукі вераць?*

— *Ды як іх прымуціш, мо ў школе напярэць...*

Другая суседка прытрымліваецца такой ж думкі:

— *У царкве кепскаму не вучаць, а калі яшчэ і школа возьмецца, то, можа, дзеці зменіцца...*

У нашым доме амаль усе пенсіянеры, а ў мінулым працавалі на тэкстыльным камбінаце ткачымі, матальшчыцамі, прадзільшчыцамі... Кажу пра жанчын, бо менавіта яны часцей бываюць у царкве, а мужчын рэлігія чамусьці менш цікавіць.

Але ёсць і іншыя погляды.

Алена Захарэвіч працуе педагогам у гімназіі № 3 г. Баранавічы. — *Некалькі гадоў таму ў школе выкладлі Сусветную мастацкую культуру па гэтых прадметах!* А затым, спасылаючыся на празмерную загружанасць вучняў, вывелі гэтыя прадметы з вучэбнай праграмы. А што, выкладанне рэлігіі будзе сведчыць, што вучні ўжо не так загружаны? І ўвогуле, школа абавязана даваць дзецям веды, пашыраць іх кругавяд, а не займацца рэлігійным выхаваннем. Гэтая місія ляжыць на сямі і царкве. Ёсць нядзельная школа, і калі бацькі вернікі, то яны павінны вызначыцца — хадзіць іх дзецім у такую школу ці не. Але рабыць гэта трэба без прымуся. А ў школе выкладацца яшчэ прадмет «Чалавек, грамадства, дзяржава» і там ёсць усё, што датычыцца рэлігіі. Проста нам не трэба ў чарговы раз кідацца ў краінасці.

А вось што сказала дзяржслужачка:

— *Калі б мне далі магчымасць выбраць для сваіх дзяцей, што вучыць у школе — Сусветную мастацкую культуру ці рэлігійную, то я аддала б перавагу першай. Чаму? Усё проста — культура ўзбагачае чалавеча душу, а рэлігія, не важна ў якой форме і пад якім «соусам» падавалася б — гэта пакланенне звышнатуральным сілам, вера ў іх. У выкладанні ў сярэдняй школе рэлігіі бачу некаторую меркавальнасць. За дзяржавы кошты царква падтрымлівала тэалагаў, а цяпер ім неабходна даць работу. Але маладзёў людзей ніхто не прымушае выбіраць гэтую професію. Яны ведалі, на каго вучыліся. У нашым горадзе ёсць професійны незапрабаваны, то з якой нагоды тэолагам неабходна расчысціць дарогу, а педагогаў, юрыстаў ці бухгалтараў не заўважаць? Я ведаю тэалагаў-католікаў, якія працуюць не па спецыяльнасці, і нічога. Мне незразумела, чаму дзяржава павінна ў чарговы раз вырашаць праблему, якая не зусім яе.*

Жанчына папрасла не называць яе прозвішча, бо выказанне можа быць накіравана ўспрынята начальствам.

На мой погляд, у гэтым пытанні неабходна асцярожнасць, а мы часта празмерна робім націск на духоўнасць, падмываючы яе рэлігійна. А духоўнасць, у першым значэнні гэтага слова, — усё ж не рэлігійнасць, а усё, што адносіцца да разумявання дзейнасці чалавека.

А зараз пра самае важнае.

Увядзеннем выкладання рэлігіі ў школе будзе нанесены удар па сістэме нашай адукацыі.

І калі супрацоўнік інстытута тэалогіі БДУ Рыгор Даўгяля ў інтэрв'ю нашай газеце гаворыць: «*Так, па-першае, на душах дзяцей, іх псіхічным, духоўным здароў'ю эканоміць нельга. Па-другое, нельга эканоміць на гуманітарнай асяродку дзяржавы*», то ён чамусьці забывае адзін надзвычай важны момант. Уся сістэма адукацыі Беларусі ішчэ з савецкіх часоў стаіць на матэрыялістычным падмурку. І з увядзеннем выкладання рэлігіі сапраўды неабходна будзе падмураць па псіхіку вучняў. На ўроку па прыродазнаўстве педагог будзе весці аповед пра паходжанне відаў на Зямлі, натуральны адбор, а на наступным уроку тэолаг з біблейнай у руках завячыць, што чалавека Бог выпіліць з гліны. «Дах» у дзіцяці ад такога навучнага можа паехаць.

Нехта запярэчыць, што аўтар усё прамерна драматызуе, бо дзеці з вуснаў настаўніка-тэалагаў пачуюць па «факты біблейскія гісторыі, жыццёвыя біблейскія персанажы...»

У такім разе дзвядцятка тлумачыць дзецям, як удалася Іоне трое сутак правесці ў жываце кіта і выжыць. Хіба ў Бібліі не кожнае слова праўда?

Спасылкі на пасляваенны вопыт Германіі, калі там асабліва ўвага надавалася рэлігіі і дзяржава фінансавала багаслупскую факультэт, стварала рэлігійныя акадэміі для міран і гэта нібыта забяспечыла эканамічнае развіццё Германіі, гуцьчы наўна. Калі б не план Маршала і Амерыка не зрабіла ў эканоміку Германіі вільняні фінансавыя ўліванні, то ніякі багаслупскі факультэт і акадэміі не дапамаглі б.

«*У нас сітуацыя зусім не такая, якая была ў пасляваеннай Германіі, і я думаю, што сродкі на тое, каб вучыць ў школах урокі рэлігійнай культуры, зноўдзіцца*...» — упэўнены Рыгор Даўгяля.

А можа, нам зрабіць гэтаксама, як у Германіі, і прапанаваць вернікам падтрымліваць рэлігійныя падаткі? Калі багатая Германія так зрабіла, то нам, больш бедным, чаму б не пераняць вопыт немцаў? Вось і з'явіліся б грошы на рэлігійнае выхаванне, а заўсёды і даведзлася б, колькі ў нас вернікаў.

Дарчы, 80% насельніцтва Германіі лічаць сябе няверуючымі, так што з немцамі нам не па дарозе.

Факультэцкія заняткі па рэлігіі не задавальняюць ініцыятараў новага адукацыйнага праекта, бо яны знаходзіцца па-за сеткай вучэбных гадзін. А вось калі рэлігію пачнуць вучыць усё вучні прымусява, то ад гэтага быццам бы будзе эфект.

Так, для настаўнікаў-тэалагаў будзе, бо яны акажуцца ў штатным раскладзе.

Нядзельныя школы і факкультэцкія заняткі — адзіна прымамыны варыянт для азнамялення моладзі з рэлігіяй. І будзем помніць: свабода сумлення нам гарантаваная Канстытуцыяй. І кожны з нас, як і нашы дзеці, можа верыць у Бога, а можа быць матэрыялістам, і прымушаць чалавека да веры ніхто не мае права — пакіньце гэты выбар за чалавекам, як у іншых краінах Еўропы.

Не будзем забываць, што мы жывём ужо ў XXI стагоддзі і не трэба царкве злоўжываць прадстаўленай дзяржавай свабодой.

Напачатку нам неабходна падняць бытавую культуру і ўдзяліць асабліва увагу маралі, бо колькі я ведаю сем'яў, у якіх шмат гавораць пра Бога, усё куткі завешаны абразамі і ў храм ходзяць на ўсе святы, а які там мардабой ды ляянкі — то пашукваць трэба...

Прывіць дзецям мараль могуць сям'я, школа, царква — у кожнага сваё поле дзейнасці, і трэба, лічу, найперш выкарыстаць магчымасці ў сваёй парафіі, а не лезці ў іншую.

У наш век рэлігія павінна прыстоўвацца да часу, да грамадства, а не навязваць свае догмы і абяцці вечнае жыццё пасля смерці. Неабходна жыць сумленна сёння і зараз, бо жыццё ў нас толькі адно. І калі я ў гэтым упэўнены, то не навязвайце мне, маім дзецям і ўнучкам тое, што мы не можам пакуль прыняць.

Час ужо даўно расставіў усё па сваіх месцах. І неабходна ісці наперад, імкнучыся жыць годна, будаваць сваю дзяржаву, захоўваючы сваю культуру, мову, гісторыю, і калі царква прэтэндуе на вядачую ролю, то павінна схацэнтраваць сваю увагу на гэтым. Магчыма, я памылкова. А што наконт гэтага думаеце вы? Было б цікава паспрачацца...

Сымон Свістуновіч.

Людміла РАБІЦАВА атрымала падсобную гаспадарку ў спадчыну, пашырыла яе і спадзяецца пакінуць сыну.

— У Мінскавічах людзі не пакрыўджаны: тут выдзяляюцца сенажаці і можна касіць, колькі хочаш, — каментуе старшыня сельскага Савета. — Тым, хто працуе ў гаспадарцы, сена прывозыць. Так, вядома, больш зручна. Аднак ні Людміла Іосіфаўна, ні яе муж не працуюць у гаспадарцы, хоць Рабіцава вучыць дзяцей вясцоўдаў, а Мікалай Васільевіч прадае людзям неабходныя тавары.

— Добра было б, каб і нам дапамаглі з нарытоўкай сена, — не хаваюць зацікаўленаці гаспадары Рабіцавы. — Каб болей з тэхнікай дапамагалі, напрыклад, для вазкі гною. Мы былі б вельмі рады. Але ведаем, што ў нашай гаспадарцы — свае праблемы. Не тое што нам не хочучь дапамагчы з асабістай гаспадаркай, проста не заўсёды гэта магчыма.

Не на асфальце
Сёння штодзень на тэрыторыі Мінскавіцкага сельсавета збіраюць 1,3 тоны малака. Гэта не вельмі шмат (бо толькі ў аграпрадукцыю жыве болей за 700 чалавек), але і нямаля. Прыкладна столькі ж дае сярэдняя ферма ў сельскай гаспадарцы.

Як і ўсюды, у Мінскавічах скарачаецца колькасць кароў. Раней у вёсцы, падзеленай на дзве часткі рэчкай, былі два стаці, па сотні кароў у кожным. Цяпер ад аднаго засталася палова, ад другога — толькі трыць.

На вуліцы Сонечнай, дзе жыве сям'я Рабіцавых, адрозніваць дбайных гаспадароў. На плаціх каля іх хатаў сушачца на сонцы шклянныя слоікі і пластыкавыя вёдры для здачы малака. Іх, на жаль, не так многа.

— Раней было болей, вясцоўкі трымалі кароў дзеля дзяцей. Цяпер сталым людзям здароўе не дазваляе, маладзёў не хочучь кілават, а сярэдняя пакаленне адмаўляецца ад кароў, таму што малако таннае, а нарытоўка сена цяжка.

Ілона ІВАНОВА, Фота Ірыны САВОСНАЙ, Клімавіцкі раён.

ГАСПАДАРКА ў СПАДЧЫНУ

Шлюбная ўмова
Людміла пазнаёмілася з будучым мужам у цягніку, на шляху да горада Горкі. Ураджэнка Віцебшчыны, якая ехала ў госці да сваякоў, разгаварылася ў вагоне са студэнтам Горацкай сельгасакадэміі. Вось толькі Мікалай Рабіцаў адрозна спытаўся ў новай знаёмкай: «А ці жыла б ты ў вёсцы?» «Так», — здзіўлілася пытанню дзяўчына. Праз некалькі месяцаў Людміла і Мікалай пажаніліся.

Вяселле было двойчы вясковым. Пачалася ўдзень у Віцебскай вобласці рагістрацыя шлюбу, а потым на аўтобусе маладзёў з гаспадары пераехалі ў Мінскавічы, што ў Клімавіцкім раёне. Пасля засталіся і гульні ў святковым шалашы Мікалай прывёў маладую жонку ў хату сваіх бацькоў.

Адрозна стала зразумелым пытанне, заддзенае ў цягніку. Бацькі Мікалая мелі вялікую падсобную гаспадарку, умелі і любілі ёй займацца. Карова, свінні, качкі, куры, трысы. Праз 22 гады новаму пакаленню гаспадароў удалося нават пашырыць бацькоўскую гаспадарку, якая адшліла ім у спадчыну: цяпер у Рабіцавых тры каровы.

— Позна кладзецца і рана ўзімаецца, так і паспяваем, — тлумачыць Людміла Іосіфаўна.

Гаспадыня працуе настаўніцай малодшых класаў ў Мінскавіцкай школе, яе муж — прадзімком у вясковай краме. Круціцца паміж працай і ўласнай гаспадаркай — такі штодзённый распарадак жывіць у гэтай сям'і.

— Мы ўжо прывычаліся, — кажа жанчына. — Муж вельмі любіць нашу гаспадарку, у яго гэта засталася ад маці. Яна была вялікая

працаўніца, але прызнала на схіле жывіць, што сын яе перасгануў. Цяпер нам дапамагае сын Андрэй па гаспадарцы, які таксама яе любіць. Так усё перадаецца з пакалення ў пакаленне.

Усё свойскае
Хата з лаўкай і палісіднікам. Хутка расціве язім, раскрыюць бардовыя бутоны півоны, п'яшчотныя ружовыя кветкаці традыцыйнага для вёсак «бычынага сэрца» радуочы ў чыста. Каля хаты — калодзеж з выкатай вадою. Навокал вагона ходзяць гусакі, якіх пільна ахоўвае сабака Рэкс.

Як у хаце Рабіцавых, так і ў гаспадарчых пабудовах — чысціня і парадак. Людміла Іосіфаўна расказвае пра сваю жывёлу з любоўю. Тры каровы: П'яцёна — таму што нарадзілася ў пятніцу, Ласюта — таму што ласкавая, ну а Зорка, безумоўна, з зоркай на лбе.

— Штодня здаём 40 літраў малака, — каментуе гаспадыня. — Карову трымаць выгадна, яна сябе апраўдавае. Са здачай малака праблем няма, грошы атрымліваем своечасова — 2 разы на месяц. Улетку з трох кароў мы ў месяц зарабляем прыкладна 700 тысяч рублёў. Карова — мамка, усіх корміць: малочныя прадукты заўсёды на сталае, цяляткі і параса пакармленныя.

Свінні, далей тлумачыць жанчына, патрабуюць шмат выдаткаў, і яны часцей не кампенсуюцца. Свіней гаспадары трымаюць для свайго стала. З мяса гусей і індэюк робяць тушочку. У двух маральных камерах захоўваюцца прадукты ў запас і для падтрымкі цалкам гарадской гаспадаркі дачкі.

Звычайна абед у Рабіцавых — маляк, — каментуе гаспадыня. — Карову трымаць выгадна, яна сябе апраўдавае. Са здачай малака праблем няма, грошы атрымліваем своечасова — 2 разы на месяц. Улетку з трох кароў мы ў месяц зарабляем прыкладна 700 тысяч рублёў. Карова — мамка, усіх корміць: малочныя прадукты заўсёды на сталае, цяляткі і параса пакармленныя.

Свінні, далей тлумачыць жанчына, патрабуюць шмат выдаткаў, і яны часцей не кампенсуюцца. Свіней гаспадары трымаюць для свайго стала. З мяса гусей і індэюк робяць тушочку. У двух маральных камерах захоўваюцца прадукты ў запас і для падтрымкі цалкам гарадской гаспадаркі дачкі.

Звычайна абед у Рабіцавых — маляк, — каментуе гаспадыня. — Карову трымаць выгадна, яна сябе апраўдавае. Са здачай малака праблем няма, грошы атрымліваем своечасова — 2 разы на месяц. Улетку з трох кароў мы ў месяц зарабляем прыкладна 700 тысяч рублёў. Карова — мамка, усіх корміць: малочныя прадукты заўсёды на сталае, цяляткі і параса пакармленныя.

Свінні, далей тлумачыць жанчына, патрабуюць шмат выдаткаў, і яны часцей не кампенсуюцца. Свіней гаспадары трымаюць для свайго стала. З мяса гусей і індэюк робяць тушочку. У двух маральных камерах захоўваюцца прадукты ў запас і для падтрымкі цалкам гарадской гаспадаркі дачкі.

Звычайна абед у Рабіцавых — маляк, — каментуе гаспадыня. — Карову трымаць выгадна, яна сябе апраўдавае. Са здачай малака праблем няма, грошы атрымліваем своечасова — 2 разы на месяц. Улетку з трох кароў мы ў месяц зарабляем прыкладна 700 тысяч рублёў. Карова — мамка, усіх корміць: малочныя прадукты заўсёды на сталае, цяляткі і параса пакармленныя.

Свінні, далей тлумачыць жанчына, патрабуюць шмат выдаткаў, і яны часцей не кампенсуюцца. Свіней гаспадары трымаюць для свайго стала. З мяса гусей і індэюк робяць тушочку. У двух маральных камерах захоўваюцца прадукты ў запас і для падтрымкі цалкам гарадской гаспадаркі дачкі.

Звычайна абед у Рабіцавых — маляк, — каментуе гаспадыня. — Карову трымаць выгадна, яна сябе апраўдавае. Са здачай малака праблем няма, грошы атрымліваем своечасова — 2 разы на месяц. Улетку з трох кароў мы ў месяц зарабляем прыкладна 700 тысяч рублёў. Карова — мамка, усіх корміць: малочныя прадукты заўсёды на сталае, цяляткі і параса пакармленныя.

Свінні, далей тлумачыць жанчына, патрабуюць шмат выдаткаў, і яны часцей не кампенсуюцца. Свіней гаспадары трымаюць для свайго стала. З мяса гусей і індэюк робяць тушочку. У двух маральных камерах захоўваюцца прадукты ў запас і для падтрымкі цалкам гарадской гаспадаркі дачкі.

Звычайна абед у Рабіцавых — маляк, — каментуе гаспадыня. — Карову трымаць выгадна, яна сябе апраўдавае. Са здачай малака праблем няма, грошы атрымліваем своечасова — 2 разы на месяц. Улетку з трох кароў мы ў месяц зарабляем прыкладна 700 тысяч рублёў. Карова — мамка, усіх корміць: малочныя прадукты заўсёды на сталае, цяляткі і параса пакармленныя.

Свінні, далей тлумачыць жанчына, патрабуюць шмат выдаткаў, і яны часцей не кампенсуюцца. Свіней гаспадары трымаюць для свайго стала. З мяса гусей і індэюк робяць тушочку. У двух маральных камерах захоўваюцца прадукты ў запас і для падтрымкі цалкам гарадской гаспадаркі дачкі.

Звычайна абед у Рабіцавых — маляк, — каментуе гаспадыня. — Карову трымаць выгадна, яна сябе апраўдавае. Са здачай малака праблем няма, грошы атрымліваем своечасова — 2 разы на месяц. Улетку з трох кароў мы ў месяц зарабляем прыкладна 700 тысяч рублёў. Карова — мамка, усіх корміць: малочныя прадукты заўсёды на сталае, цяляткі і параса пакармленныя.

Свінні, далей тлумачыць жанчына, патрабуюць шмат выдаткаў, і яны часцей не кампенсуюцца. Свіней гаспадары трымаюць для свайго стала. З мяса гусей і індэюк робяць тушочку. У двух маральных камерах захоўваюцца прадукты ў запас і для падтрымкі цалкам гарадской гаспадаркі дачкі.

Звычайна абед у Рабіцавых — маляк, — каментуе гаспадыня. — Карову трымаць выгадна, яна сябе апраўдавае. Са здачай малака праблем няма, грошы атрымліваем своечасова — 2 разы на месяц. Улетку з трох кароў мы ў месяц зарабляем прыкладна 700 тысяч рублёў. Карова — мамка, усіх корміць: малочныя прадукты заўсёды на сталае, цяляткі і параса пакармленныя.

Свінні, далей тлумачыць жанчына, патрабуюць шмат выдаткаў, і яны часцей не кампенсуюцца. Свіней гаспадары трымаюць для свайго стала. З мяса гусей і індэюк робяць тушочку. У двух маральных камерах захоўваюцца прадукты ў запас і для падтрымкі цалкам гарадской гаспадаркі дачкі.

Звычайна абед у Рабіцавых — маляк, — каментуе гаспадыня. — Карову трымаць выгадна, яна сябе апраўдавае. Са здачай малака праблем няма, грошы атрымліваем своечасова — 2 разы на месяц. Улетку з трох кароў мы ў месяц зарабляем прыкладна 700 тысяч рублёў. Карова — мамка, усіх корміць: малочныя прадукты заўсёды на сталае, цяляткі і параса пакармленныя.

Свінні, далей тлумачыць жанчына, патрабуюць шмат выдаткаў, і яны часцей не кампенсуюцца. Свіней гаспадары трымаюць для свайго стала. З мяса гусей і індэюк робяць тушочку. У двух маральных камерах захоўваюцца прадукты ў запас і для падтрымкі цалкам гарадской гаспадаркі дачкі.

Звычайна абед у Рабіцавых — маляк, — каментуе гаспадыня. — Карову трымаць выгадна, яна сябе апраўдавае. Са здачай малака праблем няма, грошы атрымліваем своечасова — 2 разы на месяц. Улетку з трох кароў мы ў месяц зарабляем прыкладна 700 тысяч рублёў. Карова — мамка, усіх корміць: малочныя прадукты заўсёды на сталае, цяляткі і параса пакармленныя.

Свінні, далей тлумачыць жанчына, патрабуюць шмат выдаткаў, і яны часцей не кампенсуюцца. Свіней гаспадары трымаюць для свайго стала. З мяса гусей і індэюк робяць тушочку. У двух маральных камерах захоўваюцца прадукты ў запас і для падтрымкі цалкам гарадской гаспадаркі дачкі.

Звычайна абед у Рабіцавых — маляк, — каментуе гаспадыня. — Карову трымаць выгадна, яна сябе апраўдавае. Са здачай малака праблем няма, грошы атрымліваем своечасова — 2 разы на месяц. Улетку з трох кароў мы ў месяц зарабляем прыкладна 700 тысяч рублёў. Карова — мамка, усіх корміць: малочныя прадукты заўсёды на сталае, цяляткі і параса пакармленныя.

Свінні, далей тлумачыць жанчына, патрабуюць шмат выдаткаў, і яны часцей не кампенсуюцца. Свіней гаспадары трымаюць для свайго стала. З мяса гусей і індэюк робяць тушочку. У двух маральных камерах захоўваюцца прадукты ў запас і для падтрымкі цалкам гарадской гаспадаркі дачкі.

Звычайна абед у Рабіцавых — маляк, — каментуе гаспадыня. — Карову трымаць выгадна, яна сябе апраўдавае. Са здачай малака праблем няма, грошы атрымліваем своечасова — 2 разы на месяц. Улетку з трох кароў мы ў месяц зарабляем прыкладна 700 тысяч рублёў. Карова — мамка, усіх корміць: малочныя прадукты заўсёды на сталае, цяляткі і параса пакармленныя.

Свінні, далей тлумачыць жанчына, патрабуюць шмат выдаткаў, і яны часцей не кампенсуюцца. Свіней гаспадары трымаюць для свайго стала. З мяса гусей і індэюк робяць тушочку. У двух маральных камерах захоўваюцца прадукты ў запас і для падтрымкі цалкам гарадской гаспадаркі дачкі.

Звычайна абед у Рабіцавых — маляк, — каментуе гаспадыня. — Карову трымаць выгадна, яна сябе апраўдавае. Са здачай малака праблем няма, грошы атрымліваем своечасова — 2 разы на месяц. Улетку з трох кароў мы ў месяц зарабляем прыкладна 700 тысяч рублёў. Карова — мамка, усіх корміць: малочныя прадукты заўсёды на сталае, цяляткі і параса пакармленныя.

Свінні, далей тлумачыць жанчына, патрабуюць шмат выдаткаў, і яны часцей не кампенсуюцца. Свіней гаспадары трымаюць для свайго стала. З мяса гусей і індэюк робяць тушочку. У двух маральных камерах захоўваюцца прадукты ў запас і для падтрымкі цалкам гарадской гаспадаркі дачкі.

Звычайна абед у Рабіцавых — маляк, — каментуе гаспадыня. — Карову трымаць выгадна, яна сябе апраўдавае. Са здачай малака праблем няма, грошы атрымліваем своечасова — 2 разы на месяц. Улетку з трох кароў мы ў месяц зарабляем прыкладна 700 тысяч рублёў. Карова — мамка, усіх корміць: малочныя прадукты заўсёды на сталае, цяляткі і параса пакармленныя.

Свінні, далей тлумачыць жанчына, патрабуюць шмат выдаткаў, і яны часцей не кампенсуюцца. Свіней гаспадары трымаюць для свайго стала. З мяса гусей і індэюк робяць тушочку. У двух маральных камерах захоўваюцца прадукты ў запас і для падтрымкі цалкам гарадской гаспадаркі дачкі.

Звычайна абед у Рабіцавых — маляк, — каментуе гаспадыня. — Карову трымаць выгадна, яна сябе апраўдавае. Са здачай малака праблем няма, грошы атрымліваем своечасова — 2 разы на месяц. Улетку з трох кароў мы ў месяц зарабляем прыкладна 700 тысяч рублёў. Карова — мамка, усіх корміць: малочныя прадукты заўсёды на сталае, цяляткі і параса пакармленныя.

Свінні, далей тлумачыць жанчына, патрабуюць шмат выдаткаў, і яны часцей не кампенсуюцца. Свіней гаспадары трымаюць для свайго стала. З мяса гусей і індэюк робяць тушочку. У двух маральных камерах захоўваюцца прадукты ў запас і для падтрымкі цалкам гарадской гаспадаркі дачкі.

Звычайна абед у Рабіцавых — маляк, — каментуе гаспадыня. — Карову трымаць выгадна, яна сябе апраўдавае. Са здачай малака праблем няма, грошы атрымліваем своечасова — 2 разы на месяц. Улетку з трох кароў мы ў месяц зарабляем прыкладна 700 тысяч рублёў. Карова — мамка, усіх корміць: малочныя прадукты заўсёды на сталае, цяляткі і параса пакармленныя.

Людмілы вялікая, але і прыбытак жа ёсць! Ды і харчы экалагічна чыстыя, без усялякіх там Е. Аднак, бяспрэчна, хацелася б больш дапамогі такім доайным гаспадарам: каб сена усім вясцоўкам прывозілі аднолькава, незалежна ад месца працы, ды і дапамагалі апрацоўваць зямельныя ўчасткі. Гэта добра, калі ёсць з боку ўвага і падтрымка. Моладзь абавязкова гэта заўважыць.

— Гэта толькі падаец

МУЗЕЙНЫЯ ТАЯМНІЦЫ МАГІЛЁВА

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)
Прыпынак у Магілёве на тры дні стаў вялікай падзеяй у жыцці горада, пра якую засталася дакументальныя сведчанні. Найперш фотаздымкі, якія захоўваюцца ў Магілёўскім абласным краязнаўчым музеі.

— На прыстані мошчы сестры 30 красавіка хроні ход, — расказвае старшы навуковы супрацоўнік музея Людміла ТОМЧЫК. — Епіскап Стафан і святары-архімандрыты на руках перанеслі раку з мошчамі ад парахода да архаіка-федэральнага сабора Святога Іосіфа. На Дняпроўскай праспекце, як за тым часам называлася цэнтральная гарадская вуліца (цяпер Першамайская), сабралася шмат людзей.

Фота 100-гадовай даўняй уражвае. На чорна-белым здымку — натоўп на вялікай плошчы каля велічнага будынка з калонамі. Слушы, увітыя зелянінай, усталяваныя каля пастамента. Навокал вылучаюцца дамы ў доўгіх сукенках з парасонамі ад сонца і мужчыны ў сурдутах і вайсковай форме. За агароджай ціснецца прасты народ. Кожны хоча прыхінуцца да святых.

Урачыстая духоўная падзея сабрала ў Магілёў 75 тысяч паломнікаў з наваколля і аддаленых павятоваў Магілёўскай губерні. Многія на чале проста на плошчы перад саборам, дзе шлі богаслужэнні. — Вядома, што 1 мая да мошчэй Еўфрасінні Полацкай прывялі ўсіх навучанцаў з адукацыйных устаноў, 2 мая пакланіцца святой прыйшоў у гэты дзень мошчы зноў прывялі на параход, які рушыў у кірунку Оршы. Захаваліся ўспаміны, што магілёўцы, якія выпраўлялі мошчы, зайздросцілі матросамі, якім, маўляў, даверана такая высакародная місія — быць побач з Еўфрасінняй.

Амаль праз 20 гадоў пасля гэтай урачыстай падзеі, ужо за савецкай улады, у Магілёў будзе дастаўлены Крыж Еўфрасінні Полацкай, а яшчэ праз колькі — каштоўнасць знікне бяследна, і да нашых дзён знаходжанне Крыжа застаецца вялікай таямніцай.

Мамант з сабора сам не пайшоў

Гісторыя магілёўскага музейнага збору — адна з самых сумных у Беларусі. Так лічыць вядучы навуковы супрацоўнік Магілёўскага абласнога краязнаўчага музея Марына ТАРАСАВА. Агульнавядома, што Крыж Еўфрасінні знік у Магілёве, але гэта даўно не адзіная страта.

— У 1919 годзе ўсё, што засталася ў Магілёве з музеяў і было

канфіскавана новай уладай у панскіх сядзібах і зачыненых цэрквах, сабралі і размясцілі ў адным з лепшых будынкаў горада, сялянска-зямельным банку, дзе сёння мастацкі музей, — расказвае Марына Тарасова. — Аднак пра даваеннае развіццё музея можна казаць толькі прыблізна, таму што ў першы абароны Магілёва ў 1941 годзе загінуў у гэтым музеі збор.

Цяперашнія музейныя супрацоўнікі прапануюць уявіць аблічча савецкага музея, дзе генеральнай лініяй было адлюстраванне сацыялістычнага будаўніцтва. Усё, што датычылася дарэвалюцыйнага мастацтва, і асабліва звязаныя з рэлігіяй рэчы, абсалютна не цэнніліся. Больш за тое, у 1930-я гады знішчылі філіял музея, які месціўся ў саборы Святога Іосіфа.

— Там быў музей рэлігіі і атэізму: для людзей, якія разумелі, важна было не тое, як трактаваліся каштоўнасці, а тое, што яны былі там сабраныя. — Там быў першы ў Магілёве маятык Фуко, сабраны горакімі майстрамі поўны шкідет маманта. Інтэр'ер сабора не крутанулі, і там захоўваліся абразы, напісаных вядомым мастаком канца XVIII — пачатку XIX стагоддзя Уладзімірам Баравікоўскім.

Цяпер у зборы Магілёўскага абласнога краязнаўчага музея ёсць толькі чатыры абразы Баравікоўскага, якія цудоўна ацалелі ў гэты дзень мошчы зноў прывялі на параход, які рушыў у кірунку Оршы. Захаваліся ўспаміны, што магілёўцы, якія выпраўлялі мошчы, зайздросцілі матросамі, якім, маўляў, даверана такая высакародная місія — быць побач з Еўфрасінняй. Амаль праз 20 гадоў пасля гэтай урачыстай падзеі, ужо за савецкай уладай, у Магілёў будзе дастаўлены Крыж Еўфрасінні Полацкай, а яшчэ праз колькі — каштоўнасць знікне бяследна, і да нашых дзён знаходжанне Крыжа застаецца вялікай таямніцай.

— Дзесяць гаўта шарагова будынка разбурылі сабор, а пытанне пра каштоўнасці вырашылі ў НКВД'ўскім стылі: пісталет да галавы дырэктара і гістарычная фраза «Зараз мамант адсюль пойдзе сам!» — расказвае Тарасова.

Толькі злітак з гарэльых манетаў

У Магілёве ёсць дзве лініі музейных страт. Першая гісторыя вядо-

мая кожнаму школярю. З 1929 года ў пакоі-сейфе захоўваліся Крыж Еўфрасінні і іншыя каштоўнасці — Слуцкая Евангеліа Аселькавічэў, булава Сігізмунда Трэцяга, мітра архіепіскапа Георгія Каніскага, золата скіфаў і іншыя. Магілёўская публіка іх так і не пабачыла.

Перад вайной будынак, дзе месціўся музей, перадалі акругоўма-

Існуюць дзве асноўныя версіі. Паводле адной, рэчы забралі немцы, і цяпер яны знаходзяцца на Захадзе ў прыватных калекцыях. Паводле іншай, іх усё ж такі эвакуавалі свае, і шукаць іх трэба недзе на прасторы Расіі.

— Паводле апошніх звестак, усё ж такі нейкія людзі ў форме і пагонах каштоўнасці з будынка вывозілі, — падзялялася навінамі з расказаў Марына Тарасова. — Але ў якіх пагонах — невядома. Значна толькі, што ў тым жа будынку, дзе была сталёвая кладка, месціўся і партыйны архіў, які вывезлі ў эвакуацыю. Так што след, хутчэй за ўсё, вядзе на Усход.

Праўда, прызнаюць у Магілёве, фантастычная гісторыя нядаўняга вяртання Слуцкага Евангелія Аселькавічэў, яго было ў зборы разам з Крыжам Еўфрасінні і іншымі каштоўнасцямі ў Магілёве, блытае ўсё версіі.

Слуцкая Евангеліа — гэта помнік беларускай пісьменнасці XVI стагоддзя. Яно знікла ў Магілёве і нечакана знайшлося на прыканцы 1990-х гадоў у Мінску. Старажытнюю кнігу падаравала святару прыхаджанка на знак удзячнасці за адляванне. Жанчына, у сям'і якой захоўвалася Евангеліа, нават не ўяўляла значнасці гэтай унікальнай кнігі. Яна проста дасталася ёй у спадчыну. І хоць каштоўнасць знойдзена, але яе шлях ад сейфа ў Магілёве да мінскай сям'і застаецца загадкай.

У магілёўскім музеі вераць, што беларуская святаяня абавязкова знойдзецца.

— Як бы гэта здзіўна ні гучала, гэта вяртанне можна намаліць, — лічыць Марына Тарасова. — Лёс каштоўнасцяў такага ўзроўню і такой духоўнасці непрадказальны. Нягледзячы на працяжце майстра Лазара Богычы тым, хто пасягне на такую святэню, яна шмат чаго пачыла за няпоўную тысячу гадоў... Але мы будзем спадзявацца.

Крыж Еўфрасінні Полацкай не знікае з беларускай духоўнай прасторы, не страчвае сваю аўру. Вернікі сціляюцца перад адноўленым і асвечаным Крыжам. У Магілёўскім абласным краязнаўчым музеі паказваюць публіцы памятную сэрбраную манету Нацыянальнага банка «Крыж Еўфрасінні Полацкай» вагой у 1 кілаграм.

— Да некарай ступені гэта вяртанне каштоўнасці ў наш музейны збор, — кажа Марына Тарасова. — Гэта, як і адноўлены Крыж, сімвалічнае вяртанне. Мы спадзяемся, што болей трагедыі з магілёўскім музейным зборам не будзе. Наша калекцыя будзе існаваць у Беларусі даўка.

Ілона ІВАНОВА.
Фота Ірыны САВОСІНАЙ.

Абраз кісці Уладзіміра Баравікоўскага, які ўпрыгожваў узарваным савецкай уладай сабор Святога Іосіфа ў Магілёве.

камітэту партыі. Каштоўнасці з Крыжам так і засталіся ў сталёвай кладцы, а ўсё музейны збор пераехаў у будынак на вуліцы Ленінскай.

— На ім трэба павесіць чорную дошку, што тут загінуў магілёўскі музейны збор, — змрочна кажа Марына Тарасова, разглядаючы міленскі будынак у ружова-аранжавых фарбах з белым дэкорам. — Музей не эвакуавалі, а проста зачынілі. Дырэктара адправілі капаць акапы. Будынак на пачатку

Крыж забралі людзі ў пагонах

Каштоўнасці, разам з Крыжам Еўфрасінні, са сталёвага пакоя ў будынку былога Магілёўскага акружнага камітэта партыі зніклі. Іх шукалі, раследвалі абставіны і аптывалі сведка. Аднак безвынікова. Гэта гісторыя, якая не завершана.

У 1941 годзе ў на гэтым месцы згарэў магілёўскі музейны збор.

Магілёўцы на беразе Дняпра выпраўляюць мошчы Еўфрасінні Полацкай сто гадоў таму.

«У КАЛГАСЕ «КАМУНІСТ» ЛЮД ЖЫВЕ БЕЗ ПАНІКІ...»

Аднак найперш — з дазволу — не пра яе... І не пра калгас. Найперш пра тое, што амаль усе ўдзельнікі звяздоўскага конкурсу на лепшы подпіс да здымка гарача падтрымалі ідэю спадара Дубовіка з Бярэзіншчыны аб выданні «падручнікаў па смехатэрапіі

«Я проста ўпэўнены — паведамляе, напрыклад, спадар Гарбачоў з Сянно, — што абодва зборнікі — і з «вясёлнымі і праўдзівымі гісторыямі з жыцця чытачоў «Звязды», і са здымкамі, з дасціпнымі вершамі — не будуць ляжаць на паліцах кнігарняў...». «Падручнік, як мне здаецца, стануць сапраўдным падарункам для ўсіх удзельнікаў конкурсу, усіх аўтараў, іх сваякоў і ці не ўсіх чытачоў газеты. Я асабіста з задавальненнем купіла б іх і для сябе, і для ўсіх сваіх блізкіх», — абяцае спадарыня Кусяноўка з Рагачоўшчыны. Больш асцярожны ў прагнозах спадар Гарачоў з Іўеўшчыны: «Зборнік гісторыяў з «Народа на правадзе», — піша ён, — я набыў бы адназначна, бо там сапраўдныя шэдэўры трагічнасці! Наконт «Хто каго?» ёсць сумнеў: вершы з каментарамі — гэта, па-моёму, заўдава гавестарка, а без іх — сукавата».

«Але ж ці на кішні «Звяздзе» такія выданні?» — «Можа, нам, аўтарам і чытачам, варта сказаць, дапамагчы газеце, як таму малому, што каркасаць на слуп?» — гэта пытанні з іншых канвертаў.

Што ў якасці адказу? Па-першае, шчыры дзякуй! А па-другое... Будзем лічыць, што попыт на прадукцыю вывучаны, што ён, безумоўна ж, ёсць, так што затрымаць цяпер за прапановай той самай прадукцыі.

Пакуль жа — прапановы подпісаў да чарговага здымка, які адзін з нашых чытачоў (і досыць удала) звязваў з пяпярчонкам (на ім, нагадаем, сталы чалавек падхіваў малага на слуп)... У пры гэтым, на думку спадара Барысёнка з Іўеўшчыны, прыгаворваю:

Лезь, мой сынку,
Лезь, мой хлопчык!
Можа, будзеш верталётчык?
Тата твой пра гэта марыў,
Але мара стала хмарай.

Для бацькі.
Тое ж самае, як лічыць спадар Гарачоў, праз нейкі час сталася, на жаль, і з ягоным сынам:

Прарочылі ўсе хлопчыку,
Ды бачна без падстаў:
Не стаў ён верталётчыкам,
А трактарыстам — стаў.

Добра гэта ці дрэнна (для яго самога, для бацькі), — ім ідней, бо: і адна прафесія, і другая маюць як свае мінулы, так і плюсы. Да таго ж, як вядома не месца красіць чалавек, а чалавек яго (ну гадзіцца, паглядзеўшы на здымак. Хораша ж сядзіць! — Аўт.). Ды і наогул, як піша спадарыня Пахога з Глыбоччыны: **Трактарыст пашану мае** / У май — панам пажывае / Каб засяць агарод, / На паклон ідзе народ.

Бацьчыце, нават чарга ўтварылася (шкада, што толькі «у май»... і з двух чалавек...), Але ж надзвычай важна — за тымі двума стаіць нават той, што ці не ўчора яшчэ (як сцвярджае Мікалай Старых з Гомеля) грэбаваў ды носам круціў: / У змку з дэкорам казалы Тавара: / «За мной не хадзі, / бо ты пахнеш салірай».

Адмовіла гэтак яна трактарысту / І лёс свой звязала / з прыезджым юрыстам.

Вясна надыйшла, / трэба соткі ўзараць, / А ёй неахвота «каруну здымаць».

І каб перамовы прайшлі / больш удала,

На іх Тома брата ды мужа / паслала. / ...Тады ж і спасцігла яна, маладзіца: / Не плыў і калодзеж — / захочаш напіцца!

Што ж, не ўчора заўважана: каб пазбегчы памылка, трэба набірацца вопыту; каб набірацца вопыту, трэба рабіць памылкі.

І шчасце, калі яны, скажам так, не лёсавызначальныя (асабліва ў маладосці...), а па драбязе — кшталту, выплы (мо і лішняга), заспаў, спазніўся на працу, або прыйшоў і на кабінку залез, каб начальства не дастала. А яно, між іншым, тут як тут:

Прайшлі к Янку на паклон / Старшыня і аграном, / Бо пасля начной гуляні / Працаваць не хоча Янка, — / піша пра бедака (ці бедакі), бо старшыня з аграномам таксама ж не пазыздрасціў? спадарыня Чыгрынова з Вілейшчыны. Ад яе ж не менш красамоўная радкі:

Душа ў хлопца — нараспашку, / Язык ходзіць, як мянташка... / Каб ён гэтак жа да працы... / Не было б яму цаны!

А так... / Грэх каму прызнацца: / Не заробіць на штаны.

Акурат такім жа (можна сказаць, мацярынскім) клопатам пра маладога хлэбароба прасякнуты і радкі спадара Гарбачова з Сянно:

Што, сынок, асвоіў дах? / А ці ёсць патрэба? / Бацька ў тваіх гадах / Са сваім быў хлэбам.

А вось ты за працу гзту / Не прыдбаеш цыгарэты.

І, гадзіцца, яшчэ палова бяды, калі па прычыне ўпаснага разгільдзайства. / У калгасе — пасяўна. / Тут — брыгада лядокаў. / У КДК пашліце фоту: / Уміг падваліць тумакі! — абяцае за камітэцкай Вялічана Гарэлік з Вілейшчыны... / Зусім пра іншае апавядае Сцяпан Паўлавіч Нефёдовіч. «У нас на Лунінецчыне, — піша ён, — механізатары атрым-

ваюць зусім невялікія грошы (куды там да жаданых 500 долараў)... А таму і сыходзяць у іншыя сферы». А таму і залазцаў (асобна... На думку спадара Васільева з Асіповічыны) на кабіны: **Народ да вываду прыйшоў, / Што сказанае зверху, / Хутчэй даходзіць да нізоў... / Цяпер — ідзе праверка.**

Канкрэтна? З таго самага верху (з кабіны) уніз ляжыць маналог (ад спадара Нефёдовіча):

— Гэта здымак з трактарыста: / Заробак — тысяч трыста... / За такую вось зарплату / Жонка бэсціць, гоніць з хаты. / Я — разлік бяру. Даруйце. / Вы — начальства, вы і працуйце!

Нешта падобнае пачула з высокай «трыбуны» (у выглядзе кабіны трактара) і спадарыня Кусяноўка з вёскі Лучыні, што на Рагачоўшчыне: **Аграном ды брыгадзір, / За такую плату, / Выбачайце вы мяне, / Я вам не араты... / «Прыкмі» зарас вёс курну / Ідзе ў горад сігану.**

А што ж будзе далей? Хто застанець?

Адказ на гэтыя пытанні дае спадар Гарачоў: / У калгасе «Камуніст» / Люд жыве без панікі: / Ясь — адзіны трактарыст, / Але ж два механікі!

І ад іх, ад тых механікаў, на думку таго ж спадара, вось у гэты канкрэтны момант (гл. здымак) на адрас адзінага механізатара ляжыць велмы грозны загад: / У кабінку! І шпарка! / Покуль сонца не села... / Поўны танкер салярка / Шле нам Венесуэла!

А значыць, будзем сеяць... Праўда, у тым выпадку, калі не збудзецца працоўтва спадарыні Лабажэвіч з Клепча:

Як «зачліцца» за чарку, / Ясь... прап'е ўсю салярку, / На кабінку сігане: / «Вы дастанце мяне?»

Яго, добра пастараўшыся, можа, і можна яшчэ, бо ёсць жа за што (за крадзеж у асабліва буйным памеры, за «распіццё»...), а вось новы танкер... Зрэшты, нехта з гумырысты паўту: хіба смешнае гэта не сумнае? Наадварот — таксама. Бо, на жаль, трэба прызнаць: **Так здараецца штодня / І гарпка — фактар: / Хтос садзіцца «на каня», / Трактарыст — на трактар.**

«Бенефіс» у спадара Гарачова. — **Аўт.**

... Гарбачова, які таксама ідзе ў настул — на шкідныя звычкі (трэба разумець, разам з двума актывістамі БРСМ, растлумачальную работу якіх і засведчыць фотакарэспандэнт на сельскагаспадарчых угоддзях краіны). Яны, прынамсі, пытаюцца ў юнака: **Чым вышэй, тым больш «круты»... / Мусяць, так мяркуеш ты?... / Цыгарэтная атрута / Гэта, брат, зусім не крута!**

Але ж цяпкам магчыма, што кураць... і яны, гэтыя актывісты. Таму цяпер — ні якіх загадак: **Тут не трэ было вучыцца, / Здымак лёгка зразумець: / Правадыр вучыў дзяліцца. / А другі — сваё ўсё мець.**

Першы, трэба меркаваць, Ленін? Дзяліцца — цыгарэтам, магчыма «паруліць» сельгасмашынай?.. Другі, як піша, Мікалай Уласавіч, Сталін.

Спрэчная думка, але ж тут — час і месца для іншых. Іх, шчыра пашкадуем, на гэты раз не так ужо і шмат. Па якой прычыне, тлумачыць, мусяць, не трэба? «Звычайна прагладаем «Звязду», як на рэнтгене, — піша за сабе і за жонку спадар Астроўскі з Мінска. — А тут не да газет было, пакуль не адвезліся на дачы».

Там у сужэнцаў, пастаянных удзельнікаў і пераможцаў конкурсу, відаць, сотак з 5? Што ўжо казаць пра вяскоўцаў?

Хоць зрэшты, яны пра сябе (і трактарыста) гавораць самі (вуснамі спадарыні Васільевай з Гомеля): **Разважае Косця ўслых, / Павучае гарадзік:**

— Сеяць, хлопцы, ды араць — / Не балду ў «кампе» ганяць... / Бач, пасталі, пазіраюць, / Рук з кішнён не вымаюць... / Што, салагі, паказаць, / Як на трактары араць?

Гэта — можна. І добра было б. Але ж для гэтага яшчэ нешта трэба. А на здымку... Запрасілі дачнікі / Заараць лужок: / Трактарыст няўдачкі / Дзець згубіў плужок.

Шкада прынамсі (Любові Міхайлаўне Чыгрынавай з вёскі Забалацце Вілейскага раёна) і плужка, і неўзаранага лужка, і тых дачнікаў... Якія цяпер, мяркую спадар Вінаградзкі з Бабруйска (усё роўна работы нямаюць) угавораюць механізатара: **«Правязі ты, Пятрок, нас на трактары, / За вакіліцу нас правязі...» / Ды Пятрок, бачна,**

хлопец з «характарам» — / Можа выкачаць недзе ў гразі. / За якія грахі? Усё заканамерна. Хоць і досыць нечакана: **Безумоўна, што прычынай / Тут з'яўляецца дзяўчына... / Велмы часта ў маладосці / Хлопцы б'юцца з-за кагосьці, — / лічыць сужэнцаў Астроўскі... / Завяршыць жа гэты агляд хочацца радкамі спадара Вінаградзкі: / Кажуць, ёсць на дроце цырк. / Ну а тут (на здымак — зірк)**

Цырк на трактары прыехаў — / З клаўнадай і пацежай!

Даўно, значным, ён не прыязджаў у вёскі і мястэчкі, у малых гарадах. Таму, калі выбраўся (і такі дабраўся, распахнуў выступленні), хай там і... застанеца. Усё ж людцам вяселай будзе (пакуль тыя падручнікі па смехатэрапіі выйдучы).

Мы ж пойдзем далей: скажам, што на погляд вялікага чытацкага журы лепшыя радкі да папярэдняга здымка (пра «двух багатыроў» са слупам) склалі Волга Лабажэвіч, Юрый Вінаградзкі, Мікалай Гарбачоў, Мікаіл Дубовік, Сцяпан Нефёдовіч, Ала Тарасік з Мінска, Анатоль Гарачоў, Уладзімір Барысёнак, з чым пагадзілася і малое рэдакцыйнае журы. Таму прыз у выглядзе падпіскі на дарожны сэрцам газету накіроўваецца ў вёску Старое Сяло Ушацкага раёна.

Зайздросціце, хочаце, каб да вас? Тады пішыце — коротка (не больш за 8 радкоў), дасціпна. Абавязкова патрабаваны — па-беларуску і разборліва, бо нават адно непрачытанае альбо бачынае з іншай мовы слоўка здольнае змарнаваць цэлы твор.

То ўданы і ён стварэнні! Здымак, як заўжды, дадаецца.

Валенціна ДОУНАР.
Ад іх жа шчыра ўдзячнасць усім, хто напісаў. І гэтакі ж шчырыя прабачэнні тым, чые подпісы не змешчаныя. Пакуль.

Лобанскі раён.

Хто каго?

Фота Антона КЛЯШЧУКА.

На беразе Чарсцяцкага возера спілавалі сад. Яблыны сады, які пачынаюць квітнець, які шмат гадоў з'яўляюся неад'емна часткаю прыбярэжнага ландшафту...

Зачапіла!

ЗАБІТЫ САД

Гэты сад рос яшчэ з панскіх часоў, — тлумачылі мне пенсіянеры са Слабады. — Хочь ён быў апошнім часам безгаспадарчы, але гладысоў, і нікому не было забаронена паласавацца садавіной...

Жыхарам стала вядома, што дрэвы трапілі пад пілу з-за нейкай праграмы «чыстае поле», накіраванай на добраўпарадкаванне прыдарожнай паласы аўтамагістралі Віцебшчыны.

Шмат гадоў запар я прыязджаў ва Ушацкіна на здымкі вясновых ландшафтаў. Гэты стары сад быў адным з любімых фатаграфічных аб'ектаў і яшчэ крыніцаю сапраўднай эстэтычнай асалоды.

Упершыню давялося бачыць гэтую жалюбную карціну — спілаваны квітнеючы сад. Некалыкі дзён дрэвы ляжалі на зямлі, а бела-ружовая квецня на іхніх галінках глядзела ў блакітнае неба...

«НАШ КУБАК ЧЭМПІЁНАУ ЛЕДЗЬ НЕ СЦЯГНУЛІ ДАГЕСТАНЦЫ»

Зборная Беларусі ўпэўнена перамагла на першынстве Еўропы па тайскім боксе. Вярнуўшыся дамоў з Італіі, нашы байцы і трэнеры расказалі пра закулісныя інтрыгі чэмпіянату і пра тое як нашым спартоўцам давялося рыхтавацца да важных паядынкаў на хлебце з памідорамі.

Андрэй КУЛЕБІН (злева) здолееў пасля трох паразу змяніць гадоў перамохам расіяніна Пятрова і вярнуць медаль чэмпіёна Еўропы.

САМАЛЁТ «Рым—Мінск» прывёз чэмпіёнаў у Нацыянальны аэрапорт каля 18.00 у панядзелак. Выйшаўшы з аэрапорта, многія нашы байцы выглядалі стомленымі. Пытаемся ў лідара зборнай Віталі Гуркова (71 кг, клуб «Патрыёт»), які прадказваўся ў чарговы раз стаў чэмпіёнам Еўропы: што здарылася?

Трэба сказаць, што чэрствыя булкі з памідорамі баявы дух Віталі Гуркова пахнінулі мала. Спачатку ён накутаваў шведка, потым за паўраўнда «знішчыў» турка, у паўфінале па ачках перамог расіяніна, а ў фінале пабіў казаха.

Лідар зборнай Беларусі Віталі ГУРКОВ паказвае смешныя шклянныя медалькі. Такімі ў Італіі ўганаравалі пераможцаў.

Першыя месцы заваявалі Максім Маруга (63,5 кг, клуб «Кік-файтэр»), Дзяснін Ганчаронак (91 кг, «Патрыёт») і Аляксей Кудзін (+91 кг, «Сін-цяо»).

Да тытула лепшай зборнай апошняга чэмпіянату планеты зборная Беларусі дала званне лепшай каманды першынства Еўропы.

У выніку мы маем першае агульнакаманднае месца. Гэты паказчык традыцыйна падлічваецца па медальнаму мужчын.

Дык вось гэты кубак, які выдаецца найлепшай зборнай, у нас ледзь не сцягнулі прадстаўнікі зборнай Расіі, — узгадвае старшы трэнер нашай каманды Дзмітрый Пясецкі.

Сфатаграфавач кубак карэспандэнт «Звязды» не паспеў, затое байцы прапанавалі куды больш цікавае відэаўчынік — паказалі свае «залатыя» медалькі.

Ты зараз пабачыш — захістаешся, — пасмейваюцца чэмпіёны, дастаючы з сумак у літаральным сэнсе шклянныя медалькі.

Італьянцы не пасаромеліся ўручыць нам вось гэты лэйно. Такія медалькі мы на ўроку працы маглі б вырабіць. Як пабачылі іх, ледзь з п'едэстула не пазвальваліся.

б вырабіць. Як пабачылі іх, ледзь з п'едэстула не пазвальваліся. Вось вам і чэмпіят Еўропы ў самай прастыжнай версіі IFMA.

Трэнерскі штаб напрасіў журналіста «Звязды» напісаць і пра беларускіх дзятчат. Справа ў тым, што адразу тры прадстаўніцы магілёўскага клуба «Хантэр» заваявалі першыя месцы.

Беларускія байцы руйнуюць стэрэатыпы пра наш народ. Атрымоўваюцца, мы не толькі мірныя і талерантныя, але яшчэ і ваяўнічыя, калі трэба.

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ. РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: І. БАРАНОЎСкі, С. ГРЫБ, У. ЗДАНОВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), Н. КАРПЕНКА, Л. ЛАХМАНЕНКА, С. ПРОТАС (намеснік галоўнага рэдактара), С. РАСОЎЛКА, Л. РЫЖАНКОВА (першы намеснік галоўнага рэдактара), Л. СВДРЫЦКАЯ, А. СЛАНЕЎСкі (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШУК, Л. ЦІМОШЫК, І. ШЧУЧАНКА.

Юцца заказнікі і нацыянальныя паркі. Возера Чарсцяцкае не з'яўляецца ўласнасцю толькі Ушацкага раёна, гэта нават не нацыянальнае — сусветная спадчына. Але наўрад ці пра гэта думаў той, хто аддаваў каманду пуская бензапілу ў ход.

Анатоль КЛЯШЧУК. Фота аўтара.

Формула ўдачы Пячатка Майстра

Яе атрымаў Васіль Сёмуха за ўнёсак у развіццё беларускай школы мастацкага перакладу

Імя Майстра мастацкага перакладу назвалі на ўрочнінці прамой інтэрнэт-часопіс «ПрайдзіСвет». Часопіс быў заснаваны дзеля таго, каб у беларускіх чытачоў было больш магчымасцяў чытаць лепшыя творы замежнай літаратуры па-беларуску.

Віншваем любімага дзядулю, тату Валяняна Ігнатавіча КУШНЕРА з Оршы з 85-годдзем з дня нараджэння. Жадаем моцнага здароўя.

ПРАВЕРЦЕ, КАЛІ ЛАСКА, АДКАЗЫ Сканворд (25 ма), Па гарызанталі: Выжла. Сподак. Урад. Церам. Елка. Анды. Асілак. Сон. Лазарэт. Асада. Аскет. Дака. Раманс. Калега. Салата. Рух. Рыс. Тромб. Пилот. Ака. Трум. Парнас. Алгол. Арда. Корт. Бульдог. Аўчарка. Па вертыкалі: Ратвейлер. Арамис. Кіам. Абарот. Уран. Тытр. Лета. Спас. Цюта. Малако. Сусед. Грог. Рысак. Леандр. Прага. Лата. Манат. Тыл. Маёр. Ірад. Даберман. Абак. Тубка. Прысак. Алах. Асьміна.

Сканворд (29 ма), Па гарызанталі: «Фальксваген». Руль. Колас. Джаз. Тона. Коджак. Гол. Сталіца. Опера. Барон. Дача. Баркас. Вужка. Зарава. Вол. Боб. Вацін. Сінод. Цюк. Кава. Страха. Хамяк. «Рано». Атол. Гарбата. Абалона. Па вертыкалі: «Мерседэс». Бэз. Азія. Анагр. Клубок. Ліга. Кода. Лязо. «Сааб». Кораб. Апарат. Кардон. Мэта. Лагер. Звяно. Вілка. Кола. Склон. Вус. Шула. Дзед. Рагавіца. Кач. Конох. «Лексус». Авал. Кабылка.

Сканворд (25 ма), Па гарызанталі: Выжла. Сподак. Урад. Церам. Елка. Анды. Асілак. Сон. Лазарэт. Асада. Аскет. Дака. Раманс. Калега. Салата. Рух. Рыс. Тромб. Пилот. Ака. Трум. Парнас. Алгол. Арда. Корт. Бульдог. Аўчарка. Па вертыкалі: Ратвейлер. Арамис. Кіам. Абарот. Уран. Тытр. Лета. Спас. Цюта. Малако. Сусед. Грог. Рысак. Леандр. Прага. Лата. Манат. Тыл. Маёр. Ірад. Даберман. Абак. Тубка. Прысак. Алах. Асьміна.

Сканворд (29 ма), Па гарызанталі: «Фальксваген». Руль. Колас. Джаз. Тона. Коджак. Гол. Сталіца. Опера. Барон. Дача. Баркас. Вужка. Зарава. Вол. Боб. Вацін. Сінод. Цюк. Кава. Страха. Хамяк. «Рано». Атол. Гарбата. Абалона. Па вертыкалі: «Мерседэс». Бэз. Азія. Анагр. Клубок. Ліга. Кода. Лязо. «Сааб». Кораб. Апарат. Кардон. Мэта. Лагер. Звяно. Вілка. Кола. Склон. Вус. Шула. Дзед. Рагавіца. Кач. Конох. «Лексус». Авал. Кабылка.

Сканворд (25 ма), Па гарызанталі: Выжла. Сподак. Урад. Церам. Елка. Анды. Асілак. Сон. Лазарэт. Асада. Аскет. Дака. Раманс. Калега. Салата. Рух. Рыс. Тромб. Пилот. Ака. Трум. Парнас. Алгол. Арда. Корт. Бульдог. Аўчарка. Па вертыкалі: Ратвейлер. Арамис. Кіам. Абарот. Уран. Тытр. Лета. Спас. Цюта. Малако. Сусед. Грог. Рысак. Леандр. Прага. Лата. Манат. Тыл. Маёр. Ірад. Даберман. Абак. Тубка. Прысак. Алах. Асьміна.

Сканворд (29 ма), Па гарызанталі: «Фальксваген». Руль. Колас. Джаз. Тона. Коджак. Гол. Сталіца. Опера. Барон. Дача. Баркас. Вужка. Зарава. Вол. Боб. Вацін. Сінод. Цюк. Кава. Страха. Хамяк. «Рано». Атол. Гарбата. Абалона. Па вертыкалі: «Мерседэс». Бэз. Азія. Анагр. Клубок. Ліга. Кода. Лязо. «Сааб». Кораб. Апарат. Кардон. Мэта. Лагер. Звяно. Вілка. Кола. Склон. Вус. Шула. Дзед. Рагавіца. Кач. Конох. «Лексус». Авал. Кабылка.

Сканворд (25 ма), Па гарызанталі: Выжла. Сподак. Урад. Церам. Елка. Анды. Асілак. Сон. Лазарэт. Асада. Аскет. Дака. Раманс. Калега. Салата. Рух. Рыс. Тромб. Пилот. Ака. Трум. Парнас. Алгол. Арда. Корт. Бульдог. Аўчарка. Па вертыкалі: Ратвейлер. Арамис. Кіам. Абарот. Уран. Тытр. Лета. Спас. Цюта. Малако. Сусед. Грог. Рысак. Леандр. Прага. Лата. Манат. Тыл. Маёр. Ірад. Даберман. Абак. Тубка. Прысак. Алах. Асьміна.

Сканворд (29 ма), Па гарызанталі: «Фальксваген». Руль. Колас. Джаз. Тона. Коджак. Гол. Сталіца. Опера. Барон. Дача. Баркас. Вужка. Зарава. Вол. Боб. Вацін. Сінод. Цюк. Кава. Страха. Хамяк. «Рано». Атол. Гарбата. Абалона. Па вертыкалі: «Мерседэс». Бэз. Азія. Анагр. Клубок. Ліга. Кода. Лязо. «Сааб». Кораб. Апарат. Кардон. Мэта. Лагер. Звяно. Вілка. Кола. Склон. Вус. Шула. Дзед. Рагавіца. Кач. Конох. «Лексус». Авал. Кабылка.

Сканворд (25 ма), Па гарызанталі: Выжла. Сподак. Урад. Церам. Елка. Анды. Асілак. Сон. Лазарэт. Асада. Аскет. Дака. Раманс. Калега. Салата. Рух. Рыс. Тромб. Пилот. Ака. Трум. Парнас. Алгол. Арда. Корт. Бульдог. Аўчарка. Па вертыкалі: Ратвейлер. Арамис. Кіам. Абарот. Уран. Тытр. Лета. Спас. Цюта. Малако. Сусед. Грог. Рысак. Леандр. Прага. Лата. Манат. Тыл. Маёр. Ірад. Даберман. Абак. Тубка. Прысак. Алах. Асьміна.

Ведай нашых

Пяць з «Акадэміі» Скульптура расказа пра мінулае, сучаснасць і будучыню

Ўдзельнікаў выставы «Пяць да дзесяці», якая адбываецца ў галерэі «Акадэмія». Зразумела чаму: усе скульптары скончылі Акадэмію мастацтваў дзесяць гадоў таму.

Кожнаму з іх ёсць пра што распавесці — праз камень, бронзу ці дрэва, якія яны выкарыстоўваюць у скульптуры, ствараючы нейкі настрой, даючы глебу для фантазіі і думак.

Выстава

Што значыць «дорага» па-нямецку? Можна перавярнуць карціну «з ног на галаву» і ўвайсці ў гісторыю

Гэта здолееў зрабіць нямецкі мастак Георг Базеліц, выстава якая праходзіць у Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва ў Мінску.

Яго творы з 70-х гадоў выстаўляліся ў лепшых галерэях і музеех свету — іх ацаніла Еўропа, Амерыка, Японія, дзе мастак стаў лаўрэатам Імператарскай прэміі.

Магчыма, зраўнець творы Георга Базеліца будзе прасцей, паглядзеўшы 8 чэрвеня а 15 гадзіне фільмы пра яго ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва.

Ларыса ЦІМОШЫК.

СЕННЯ Месяц Апошняя квадра 5 чэрвеня. Месяц у сузор'і Вадалей.

Table with columns: Сонца, Усход, Захад, Даўжыня дня, Мінск, Віцебск, Магілёў, Гомель, Гродна, Брэст.

Надвор'е на заўтра

Дзве даты: 1913 год — у Мінску на Кашарскай плошчы адбыўся першы ў горадзе футбольны матч паміж камандай «Алімп» мінскай гімназіі і камандай «Макабі» гандлёва-прамысловых служачых горада.

1896 год — гальянец Г. Марконі запатэнтаваў радыё. Вызначваючы ролі А.С. Папова і Г. Марконі ў вынаходніцтве радыё, акадэмік А. Крылоў адзначаў, што «...пытанне аб прыярытэце ў вынаходніцтве радыё абсалютна бюспрэчнае: радыё, як тэхнічнае ўстройства, вынайдзена Паповым, які і зрабіў аб гэтым вынаходніцтве першую навуковую публікацыю».

Марыя фон Эбнер-Эшэнбах (1830—1916), аўстрыйская пісьменніца.

Рытуальная страва

Спецыяльна прыгатаваная каша была абавязковай рытуальнай стравой у структуры радзіна-хрэсьцінай абраднасці. Яе выкарыстанне ў гэты святачны час павінна было забяспечыць нованароджанаму здароўе, шчасце, багацце, а парадзісе захаваць здольнасць нараджаць і надаваць «Бабынкаша», якую гатавала бабка-паўтуха да хрэсьціннага застоўля, выконвала адну з галоўных роляў, таму абрад і атрымаў назву ў гонар галоўнага святачнага атрыбуту.

Пасля гэтага гаршчок быўцам нездарок білі аб стол так, каб ён распыўсаў на некалькі частак. Па тым, якую форму захавала каша, прысутныя варажылі аб лёсе нованароджанца: калі каша не рассыпалася, гэта было добрым знакам.

Каша займала цэнтральнае месца і да вяселлі. Кашу падавалі не толькі гасцям, але ў адной місе ставілі і перад маладымі. У некаторых мясцінах ім дазвалялася на працягу ўсяго вяселля есці толькі гэтую яству, каб у іх нарадзіліся дужыя і здаровыя дзеці.

Сям'я пераехала ў новую кватэру. Праз некаторы час прыяцель пытаецца ў мужа: «Ну як вам на новым месцы? Жонка спачатку нервалава, а цяпер адчувае сябе выдатна — яна перасварылася ўжо з усімі суседзямі!»

атручэння пачынаецца са слоў: «Ды што яму ў халадзільніку будзе?!»

Як у Адрэсе далікатна паказваюць пра незалежны парадокс штанах: «Сёма, папраўце ваш гальштук... Ніжэй... Ніжэй... Яшчэ ніжэй... Оп-па!»

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адакзана за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы. Газета адрэдавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Вываецца» Беларускай Дом друку». ЛД № 02330/0494179 ад 03.04.2009. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выхадзіць 250 разоў на год. Тыраж 33.310. Індэкс 63850. Зак. № 2642. Нумар падпісанні ў 19.30. М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12